UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Isagoge Sive Introductio Ad Vitæ Spiritualis Perfectionem, Omnibus tam Regularibus, quàm Clericis Sæcularibus, Confessariis, Concionatoribus, & Animarum Pastoribus perquàm utilis, & specialiter ...

Herlet, Johann Georg

Sulzbaci, Anno MDC.XCIII.

Caput III. De officio secundo, & munere eorum, qui in gradu proficientium sunt constituti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37853

Visual Library

boremus & conemur etiam alios homines efficere similes ac conformes Christo in vita & conversatione; ut Deus in omnibus laudetur & glorificetur. Quomodò legimus S. Paulum laborâsse, & alios ad hanc similitudinem provocâsse: *Estote imitatores Dei; sicut Filii charissimi. Ephes.* 5. Et 1. *Corinth.* 11. *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi.* Qui enim Deum vehementer amat, is tanto gloriæ Dei propagandæ, & salutis animarum procurandæ Zelo flagrat, ut nullos labores & difficultates, nulla pericula & detrimenta corporis, imò nec mortem ipsam horreat & pertimescat; Sicut Christus Dei Filius ex abundantissimo erga Patrem suum cœlestem amore nec famæ, nec vitæ suæ pepercit, ut Dei gloriam & animarum salutem promoveret; *ut glorificetur Pater in Filio. Joann.* 14. Verùm de hoc infrà fusius capite proximè sequenti.

Caput III.

De officio secundo, & munere eorum, qui in gradu proficientium sunt constituti.

289. Diximus suprà ex D. Thomâ 3. part. q. 40. a. 1. ad 2. quod *Christus talem vitam elegerit, secundum quam aliquis prædicando & docendo contemplata aliis tradit.* Undè qui vitam activam cum Christo profitentur, sicut omnes Canonici Regulares, maximè verò Norbertini

bertini sivè Præmonstratenses profiteri solent, non debent acquiescere, si proprium spiritum suum perfecerint; sed status illorum & professio requirit, ut etiam alios per functiones Hierarchicas vocationi suæ proprias perficiant, & salutem animarum promoveant. Ad hoc enim *charitas Christi eos urgere debet* cum Apostolo 2. *Corinth.* 5. ut se libentissimè impendant & super impendant pro animabus à Deo creatis imagine Dei insignitis, & pretiosissimo Christi sanguine, passione, ac morte redemptis. Quod si non fecerint, sed gratiam vocationis, quæ illis ad hunc finem data fuit, talenta naturæ foderint in terram; procul dubio cum servo illo pigro & otioso in tenebras exteriores projicientur. *Matth.* 25. similis enim ratio est cum illis, quæ cum Apostolo ad salutem animarum procurandam, vocato, qui de se ait: *Si Evangelizavero, non est mihi gloria: necessitas enim mihi incumbit: Væ enim mihi est, si non evangelizavero.* Si enim juxta S. Basilium *in constitut. monast. c.* 32. *gravissimè plectentur ii, qui, quas à Deo datas sibi corporis vires habent; malitioè celant;* utiq; severius plectendi sunt illi, qui vires & talenta animæ ad salutem animarum à Deo concessa abscondunt: *Satius est delicti cujusdam particularis reum fieri, quàm talenti absconditi*; inquit S. Macarius *in disput. cum Causidic.* de quo plura suo loco. Quia autem vita activa nihil aliud est, quàm exercitium charitatis erga proximum; necessarium est, ut de hac prius agamus.

§. 1.
Quid sit charitas proximi.

290. Quod charitas proximi pertineat etiam ad perfectionem, ita ut sine ea nemo dicendus sit perfectus, colligitur ex verbis Christi *Matth.* 22. ubi, postquàm dixisset, mandatum de proximo esse simile mandato de diligendo Deo, subjungit: *In his duobus mandatis pendet universa lex & Prophetæ.* Colligitur etiam ex verbis S. Pauli *Rom.* 13. *Qui diligit proximum, legem implevit. Plenitudo legis est dilectio.* Et *Coloss.* 3. *Super omnia autem hæc charitatem habete, quod est vinculum perfectionis.* Imò charitas Dei non potest subsistere in nobis absq; charitate proximi; Sicut testatur S. Joannes. 1. *epist. c.* 4. *Si quis dixerit, quoniam diligo Deum & fratrem suum oderit, mendax est. Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Deum, diligat & fratrem suum.* Et c. 3. *Qui non diligit, manet in morte. Omnis qui odit fratrem suum, homicida est; & scitis, quia omnis homicida non habet vitam æternam in semetipso manentem.* Propter quod Christus tam signanter hoc mandatum de diligendo proximo nobis inculcat. *Joann.* 13. *Mandatum novum do vobis, ut diligatis invicem, Sicut dilexi vos. Hoc mando vobis, ut diligatis invicem.* Quem supremum Legislatorem secuti deindè Sacrorum Ordinum Religiosorum Fundatores, circa Regularum suarum exordia diligentissimè com-

commendârunt *charitatem proximi*; ſicut advertit Dionyſius Chartuſianus *in tract. de profeſſ. monaſt. artic. 2.* Quia *hæc Religioſos, hæc Monachos facit*; ut inquit S. Hieronymus in *Reg. c. 1. Sine charitate monaſteria ſunt tartara, & habitantes in eis ſunt Dæmones. Porrò cum charitate monaſteria ſunt paradiſus in terris, & commorantes in ipſis ſunt Angeli. Ideò quamvis longa jejunia macerent corpora, licet abjecta & vilis veſtis deformet, & longa officia perſolvantur: Si intùs deſit charitas; nondum perventum eſt ad infimum gradum Religionis. Bonum & jucundum eſt fratres habitare in Unum, hoc eſt, in vinculo dilectionis, & charitatis affectu; qui ſibi invicem in tentatione auxiliantur, & charitatis ac pietatis obſequia ſibi mutuò adminiſtrant. Ideò vobis corporaliter coadunatis ſit cor unum & anima una. Nulla vita deterior eſt, quàm ſimul degere corporibus, & non mente. Et verè infelices ſunt, quibus non eſt una, ſed diverſa voluntas. Sit itaq; vobis ſemper unus affectus, una fraternitas, una voluntas, una proportio morum, una jucunditas, una triſtitia; nè, quod placet uni in Domino, diſpliceat alteri; neq; undè unus lætatur, alter triſtetur. Et ſic habere poteritis Religionis propoſitum, & virtutem, ſi unanimes in Domo Domini habitetis. Hæc verè vita Dei, non diaboli; verè monaſterium, non infernus; verè vita Religioſa, non diabolica.*

291. Porrò communis eſt Theologorum doctrina, quod unus idemq; realiter ſit Haub-

tus charitatis, *quo Deus diligitur propter se, & proximus propter Deum.* Nam qui diligit hominem propter Deum, hoc ipso diligit Deum; imò magis diligit Deum, quàm hominem, juxta tritum illud axioma: *propter quod unumquodq; est tale, illud magis est tale.* Objectum igitur formale & ratio *propter quam* dilectionis proximi, debet esse ipse Deus, sivè Bonitas Dei; Sicut docet S. Gregorius *homil. 38. in Evangel.* dicens: *Charitas vera est, cùm & in Deo diligitur amicus, & propter Deum diligitur inimicus. Ideoq; si quis quemlibet amat, sed propter Deum non amat, charitatem non habet, sed habere se putat.* Dicitur autem proximum amare propterea, quia est viva quædam Dei *imago*, in quâ perfectiones Dei v.g. Potentia, Sapientia, Bonitas & providentia insigniter resplendent; & quæ ipsum *Esse Dei spirituale*, intellectum, memoriam ac voluntatem vivaciter repræsentat: vel quia proximus est *Filius Dei adoptivus, Dei amicus, Dei templum* per gratiam sanctificantem; aut saltem ad Filiationem & amicitiam Dei vocatus: vel quia est pretioso *Christi sanguine redemptus*, Christo per fidem & charitatem incorporatus, ab eoq; dilectus in tantum, ut se ipsum tradere pro eo voluerit: vel quia proximus est *membrum mystici corporis Christi*, quod est Eccl.; & eorundem nobiscum Sacramentorũ particeps: vel deniq; quia hæc est *voluntas Dei*, in tot Scripturæ locis declarata, ut proximum diligamus; quia Deus sic præcipit; quia ipsi placet

placet & gratum est; quia hac ratione dilectissimum ejus filium imitamur. Absint igitur ab homine religioso motiva & rationes diligendi naturales; cujusmodi sunt divitiæ, Nobilitas, pulchritudo, dexteritas, doctrina, consanguinitas; de quibus ait S. Gregorius *homil. 27. in Evangel. Sunt nonnulli, qui diligunt proximos, sed per affectum cognationis & carnis. Hi nimirùm & proximum diligunt, & tamen illa sublimia dilectionis præmia non assequuntur; quia amorem suum non spiritualiter, sed carnaliter impendunt.*

292. Sunt autem duo generaliter actus charitatis in Sacra Scriptura expressi. Primus declaratur *Matth. 7.* illis verbis Christi: *Quæcunq; vultis, ut faciant vobis homines, & vos facite illis.* Alter consistit in omissione, & significatur à seniore Tobia *c. 4.* his verbis: *Quod ab alio oderis fieri tibi, vide nè tu aliquando facias alteri.* Dicitur verò *actus charitatis;* quia omissio damnificationis aut odii vel injuriæ, quamvis formaliter non sit actus, sed ejus privatio; non tamen contingit sine actu positivo imperante: communis enim sententia est, quod non detur pura omissio libera; et quod omnis omissio, quæ imputatur nobis, vel ad meritum, vel ad demeritum, habeat semper adjunctum actum aliquem positivum. Ex his verò duobus actibus generalibus sequuntur alii plures particulares, quorum aliqui sunt merè interni, etiam præcepti. Nam Innocentius Papa XI. inter alias scandalosas propositiones damnavit

etiam istas duas: *Non tenemur proximum diligere actu interno & formali.* Et *præcepto proximum diligendi satisfacere possumus per solos actus externos.* Hujusmodi actus merè interni sunt. *Primò*, ut excluso omni odio & aversione sivè indignatione, benè afficiamur erga proximos nostros. Sicut enim actus vitiosus primarius & radicalis charitati oppositus est odium abominationis sivè alienatio & aversio voluntatis à proximo: ita econtrà Actus primarius & radicalis charitatis est, *benè affici* erga proximum. *Secundò*, ut proximis nostris velimus, optemus & desideremus Bona corporis & animæ, scilicet necessaria vitæ, sanitatem corporis, felicem negotiorum successum, profectum & perfectionem in spiritu, gratiam, beatitudinem, & omnia media ad ejus consecutionem proficua. Qui actus opponitur *odio inimicitiæ*, quo quis vult alteri malum inferre, aut hoc cupit ei evenire, sivè absolutè sivè conditionatè. *Tertiò*, ut de Bono proximi tùm spirituali tùm temporali v. g. de illius promotioni, laude, honore, sanitate, prospero rerum eventu &c. gaudeamus & lætemur: econtrà de ejusdem malo corporis vel animæ doleamus; Sicut Apostolus jubet *gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus.* *Rom.* 12. Qui actus est oppositus invidiæ, quæ de prospero statu proximi tristatur; & de illius ruinâ lætatur. *Quartò*, ut nostrum sentire & velle cum judicio, sententiâ, & voluntate proximi conformemus, in quantum licet; sitq; in nobis

cor

cor unum & anima una; Sicut monet Apostolus *Rom.* 12. *Idipsum sentientes: non alta sapientes, sed humilibus consentientes.* Et 1. *Corinth.* 1. *Sitis perfecti in eodem sensu, & in eâdem sententiâ.* Item 2. *Corinth.* 13. *Idem sapite, pacem habete; & Deus pacis & dilectionis erit vobiscum.* Deniq; *Philipp.* 2. *Idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, in idipsum sentientes.* Qui actus est oppositus *discordiæ*, quæ est dissensio voluntatis à voluntate proximi circa bonum honestum.

Alii sunt Actus charitatis *externi*, quibus interiorem nostram benevolentiam & amorem erga proximum foris ostendimus, non tantum linguâ & verbis, sed opere ipso comprobamus; Sicut monet S. Joannes *epist.* 1. *c.* 3. *Filioli mei, non diligamus solùm verbo & linguâ, sed opere etiam & veritate. Nam qui habuerit substantiam hujus mundi, & viderit fratrem suum necessitatem habere, & clauserit viscera sua ab eo, quomodo charitas manet in eo?* Hujusmodi Actus sunt *primò*, ut ore, linguâ, & verbis proximo, quantum licet, gratificare & placere studeamus; *præsenti* non obloquamur, non contradicamus, non verbis contendamus, opinioni illius non repugnemus mordacibus eum sermonibus non pungamus, verbis duris & asperis non alloquamur; sed omnibus nos gratiosos & amicabiles exhibeamus sicut monet S. Basilius *epist. ad Chilonem. discip. Dabis operam haud segnem, nè cui sis offendiculo eorum, quibuscum tibi intercedit familiaris congressus. Magis ipse in*

se in hoc incumbito, omnibus ut sis perquàm gratiosus, fraterni sodalitii amator syncerus, suaviloquus, nulli non insinuans animi tui modestiam. Similiter ut *absentem* non vituperemus, non detrahamus, errata & excessus illius non propalemus; sed potius datâ occasione virtutes ipsius, & quæ benè ab ipso gestasunt, publicè coram aliis laudemus; famam ipsius contra detractores defendamus; facta & dicta in bonam partem interpretemur, defectus excusemus &c. *Secundò*, ut mores proximi inhumanos, agrestes, inurbanos, & asperos, omnesq; defectus tàm morales (quos corrigere in ipso non possumus) quàm naturales benignè & patienter supportemus; juxta illud Apostoli *Galat.* 6. *Alter alterius onera portate; & sic adimplebitis legem Christi.* Et *Ephes.* 4. *supportantes invicem in charitate, solliciti servare unitatem spiritûs.* Quemadmodum Christus mores discipulorum suorum & defectus patienter sustinuit; utpotè quos nactus est idiotas, rudes & ad discendum tardos, moribus incultos &c. *Tertiò* ut non solùm ordinaria & præscripta, sed insuper etiam ultronea & supererogatoria obsequia, ministeria & servitia exhibeamus proximis nostri eaq; tantâ alacritate, promptidudine & hilaritate præstemus, *ut ii, quibus ministramus, charitatem nos habere adversum ipsos intelligant*; inquit S. Basilius *serm. de Abdicat.* *Quartò* ut non solùm Amicis & Benefactoribus nostris, sed etiam ingratis, persecutoribus & inimicis nostris ea obsequia, beneficia, & ministeria supererogato-

ria

ria impendamus, juxta doctrinam & monita Christi *Matth. 5. Diligite inimicos vestros; benefacite his, qui oderunt vos. Si quis te percusserit in dexteram maxillam tuam, præbe & illi alteram. Et ei, qui vult tecum judicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et quicunq; te angariaverit mille passus, vade cum illo & alia duo.* Et juxta exemplum ejusdem, qui Judæ Iscariotæ proditori suo pedes lavit. *Joann. 13. Quintò* ut Zelo animarum flagrantes, conversionem & spiritualem profectum proximorum domi foriscq; procuremus & promoveamus per functiones statui & vocationi nostræ competentes. De quo animarum Zelo in sequentibus.

§. 2.

De Zelo Animarum falso & fucato.

293. PRiusquàm de vero & genuino Zelo animarum dicamus, necesse est, ut signa & indicia falsi & fucati Zeli, quo aliqui deluduntur, & alios deludunt, manifestemus, & aurum adulterinum à vero discernamus. Multi enim Zeli nomine passiones suas indomitas & aupiditates vendiant.

Primum itaq; signum falsi & fucati zeli est, cùm quis ad functiones vitæ Activæ vel ad lucra animarum aspirat, antequàm sufficienter præmunitus sit, & instructus virtutibus, doctrinâ, & aliis qualitatibus ad munus tam sublime necessariis; nè sibi ipsi, vel aliis plus damni

quàm emolumenti spiritualis afferat. *Animarum curam nè concupiscas*, ait S. Ephrem *de vita spirit. Cùm enim ad eum gradum nondum perveneris, ut omnibus imperes animi perturbationibus; & teipsum, & eos, qui te sequuntur, læderes.* Verus enim gloriæ Divinæ & Animarum Zelus refugit illud omne, quod cum propriæ vel alienæ salutis periculo conjunctum est; & econtrà sollicitè ad animarum salutem necessaria atq; etiam proficua & idonea media procurat; cujusmodi sunt perfectio proprii spiritûs, doctrina Theologica competens: peritia & dexteritas administrandi Sacramenta, prædicandi verbum Dei, &c. Undè S. Bernardus *serm. 18. in* Cantic. *Tu frater, cui firma salus propria nondum est, cui charitas adhuc nulla, aut adeò tenera atq; arundinea, quatenus omni flatui cedat &c. quânam dementiâ, quæso, aliena curare aut ambis, aut acquiescis? Adruinam suam illi fluenta cœlestia aliis administrant; qui ante effundere, quàm infundi volunt; loqui, quàm audire paratiores; prompti docere, quod non dedicerunt; aliis præesse gestientes, qui seipsos regere nesciunt. Quænam autem sint illa,* quæ prius nobis infundere & acquirere debemus, antequàm possimus aliis utiliter & sine damno nostro communicare docendo, quæ hausimus, subdit: *En quanta priùs infundenda sunt, ut effundere valeamus, de plenitudine non de penuriâ largientes: primò quidem compunctio, deindè devotio, tertiò pœnitentiæ labor, quartò pietatis opus, quintò orationis studium,*

dium, sextò contemplationis otium, septimò plenitudo dilectionis; quam qui nondum adeptus est, periculosissimè promovetur, quantislibet altis videatur pollere virtutibus.

Secundum falsi zeli signum est, cùm quis ita se applicat ad salutem aliorum procurandam, ut suam interim negligat; ita se proximis impendit, ut suis obliviscatur. Quomodò faciunt illi, qui quotidianam meditationem, lectionem spiritualem, examen conscientiæ, aliaq; exercitia ordinaria, ad proprii spiritûs perfectionem instituta & præscripta negligunt; ac interim componendis concionibus student. Quibus meritò occini posset illud *Matth. 16. Quid prodest homini, si universum mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur?* Quod enim talis zelus non verus sit, sed falsus, patet indè, genuinus zelus est Actus charitatis ordinatæ, quâ diligimus proximum sicut nos ipsos, non autem suprà nos ipsos. *Matth. 22, Non enim aliis ut sit remissio, vobis autem tribulatio*, inquit Apostolus 2. *Corinth. 8. sed ex æqualitate.*

Tertium signum falsi zeli est, si quis acceptor sit personarum, & inter homines, loca, ac functiones discernat, eligens magis concionari, quàm rudes catechizare; curam animarum agere in civitatibus, quàm in pagis; confessiones excipere divitum & honoratorum, quàm pauperum & plebeiorum. Nam cùm omnes animæ sint opus Dei æquale, utpotè qui omnes suâ imagine & similitudine insignivit,

om-

omnes æquali & eodem pretio redemit, pro omnibus eadem Sacramenta & salutis media indifferenter instituit; hinc verus & genuinus Zelus honoris Dei & salutis Animarum se indifferenter & sine discrimine ad omnes omninò homines, tam pauperes quàm divites, tàm rusticos quàm nobiles, tàm infimos quàm summos extendit; nec movetur cultu, specie, vel pulchritudine corporum, nec magis titulis honoratorum, nec amplis possessionibus opulentorum. Sanè in Evangelicâ Historiâ legimus, Christum pauperes & plebejos adeò non posthabuisse, ut frequentius apud eos prædicare & commorari voluerit, quàm apud optimates: undè ad discipulos Joannis ait: *Euntes renuntiate Joanni, quæ audistis: quia pauperes evangelizantur. Luc. 7.* Et *ibidem c. 4.* de se ex Propheta Isaia c. 6. *dicit. Spiritus Domini super me: propter quod unxit me, evangelizare pauperibus misit me.* Quartum signum falsi & fucati Zeli est, cum quis ægrè fert & dolet, si audiat alios vel Clericos sæculares vel Regulares in conversione animarum tantundem vel plus efficere, quàm ipse efficiat; v.g. intelligat, hunc illumvè concionatorem in movendo & persuadendo esse potentem & efficacem, aut talem confessarium habere magnum populi accursum &c. ac propterea doleat & ægrè ferat. Nam si talis veraciter & purè gloriam Dei & animarum salutem, non autem propriam suam gloriam, laudem, & commodum quæreret; tunc utiq; gauderet & animi-

tus

tus lætaretur, quod Honor & gloria Dei, proximiq; salus per alios etiam promoveretur; diceretq; cum Moyse: *Quis tribuat, ut omnis populus prophetet, & det eis Dominus spiritum suum!* Neq; solùm falsus, sed etiam perniciosus est istiusmodi zelus; quia non rarò prorumpit in detractiones & infamationes, quibus aliorum concionatorum vel Confessariorum bonam existimationem apud populum diminuere, illorumq; studia & labores irritos reddere conatur; quomodò pseudo Apostoli quidam invidentes Sancto Paulo laudem & existimationem suam apud Neophytos, concionum ejus fructum detractionibus & occultis machinationibus suis impedire studebant.

Quintum falsi zeli signum est, quando is plus habet passionis, quàm justæ afflictionis, plus iracundiæ quàm misericordiæ, plus impetûs & commotionis quàm rationis, magis peccantibus succenset, quàm condolet, magisq; spirat eorum punitionem quàm correctionem. Cujusmodi est zelus quorundam cholericorum, qui statim cum Apostolis Joanne & Jacobo de cœlo in capita peccantium descendere exoptant, motusq; & impetus naturæ suæ depravatæ pallio justi Zeli contegunt. De quibus S Franciscus Salesius *lib.* 10. *de Amore Dei c.* 16. *Sermo alius non est, nisi de Zelo: & tamen nullus comparet Zelus, sed solummodò maledicentia, cholera, odia, invidiæ & inquietudines spiritus & linguæ.* Verus ergò zelus choleram non adhibet, nisi rarissimè, tunc scilicet, quando nulla spes

la ſpes affulget converſionem & emendationem peccantium aliter procurandi. *Cholera & ſervus*; iuquit idem Sanctus *lib. citat. c.* 15. qui cùm ſit fortis, animoſus, & ardens, multum operis conficit brevi tempore; ſed ſimul ita eſt vehemens, ſeditioſus, inconſideratus & impetuoſus, ut ordinariè vix boni aliquid efficiat, quin ſimul plurima mala patret. Undè ſemper conjungi debet ſcientia vel prudentia, quâ diſcernamus, qualiter zelum exerere & exercere oporteat; an ſcilicet cum lenitate & manſuetudine; an verò cum vehementiâ & indignatione: quod ultimum tamen ordinariè loquendo periculoſum, & multis turbationibus expoſitum eſſe ſolet. Illud verò ſemper cavendum eſt, nè ſub prætextu Zeli perveniamus ad tales actiones, quæ ſtatum noſtrum dedecent; cujusmodi in homine Religioſo ſunt percuſſiones, clamores &c. quæ indicant non Zelum, ſed paſſionum immortificationem.

Sextum ſignum falſi & fucati Zeli eſt, cùm quis ſub ſpeciæ & prætextu, quod velit Divinum Honorem & animarum ſalutem promovere, aut diſciplinam Eccleſiaſticam vel Regularem reſtituere, appetit munera ſeu officia honorifica & prælaturas; Superiores ſuos, quaſi in officio ſuo negligentes graviter perſtringit, turbas contra eos excitat &c. De quâ Zeli larvâ Sanctus Franciſcus Saleſius *lib.* 10. de Amore Dei, c. 16. *Multi ſunt, qui ſub nomine ſacri ignis ſinunt ſe comburi à propriis paſſionibus. Zelus animarum ſalutis facit deſiderare*

præ-

prælaturam; Si ambitioso credamus. Idem Zelus facit, ut Monachus choro destinatus huc & illuc discurrat; uti persuadere vult homo inquietus. Quin & idem Zelus facit, ut ferantur graves censuræ, excitenturq; periculosæ murmurationes contra Prælatos Ecclesiæ; uti facit arrogans. Extat fucati hujus Zeli præclarum specimen in Absolone 2. *Reg.* 15. Qui *consurgens stabat juxta introitum portæ, & omnem virum, qui habebat negotium, ut veniret ad Regis judicium vocabat ad se, & dicebat: videntur mihi sermones tui boni & justi; sed non est, qui te audiat, constitutus â Rege. Quis me constituat judicem, ut adveniant omnes, qui habent negotium, & justè judicem?*

§. 3.

De zelo animarum vero & genuino.

294. DEfinitur Zelus animarum à P. Alvarez *tom. 2. lib. 3. p. 2. c. 5. §. 3.* Quod sit *intensus charitatis actus, & amantis affectus quo diligentissimè quærit honorem Dei, & proximorum salutem, ac quid quid hisce duobus contrariatur, fortiter constanterq; repellit.* Dicitur *intensus* charitatis actus, qui scilicet datâ occasione & cpportunitate juvandi proximos, in effectum prorumpit, & congrua ad hunc finem media solerter investigat. Dicitur Secundò: quo amans *quærit honorem Dei & proximorum salutem*; quia objectum zeli, circa quod occupatur

patur, est major Dei honor & gloria, proximiq; conversio, profectus in spiritu, & salus æterna. Zelosus enim Dei amator dat operam, ut infideles convertantur ad Fidem, peccatores ad pœnitentiam, & justi perducantur ad perfectionem, sivè ut peccatores & in peccatis mortui *vitam habeant*, & justi *abundantiùs habeant*. *Joann.* 10. Extenditq; se ad omnes homines, ut omnes lucrifaciat; quemadmodùm *Deus vult omnes homines salvos fieri* 1. *Timoth.* 2. & Filium suum unigentium tradidit pro omnibus in mortem *Rom.* 8. specialem tamen curam gerit eorum, quos sibi Divinâ providentiâ per Superiores novit commissos, sive pauperes sint, sivè opulenti.

295. *Effectus* zeli animarum sunt varii: *primus* est vehemens & ardentissimum votum, quo desideramus omnium hominum, maximè verò nobis commissorum salutem & perfectionem ita ut post propriam nostram justitiam & perfectionem nihil in hac vitâ possit gratius nobis accidere, quàm justitia, perfectio, & sancta conversatio aliorum.

Secundus est cogitatio seria & consideratio vel indagatio, quibus modis, viis ac mediis possimus proximis spiritualiter prodesse, ac eorum salutem ac perfectionem procurare. Qui actus vel effectus naturali quâdam consequentia fluit & dimanat ex præcedente: nam quod ardenter concupiscimus, ejus obtinendi media sollicitè inquirimus & excogitamus.

Tertius est mediorum inventorum, aut ex officio

officio & præscripto à nobis adhibendorum actualis applicatio & usus, isq; non segnis & perfunctorius, sed accuratus, sedulus, industrius, & exactus. Sunt autem ordinaria hæc media: Prædicatio, catechesis, Sacramentorum administratio, privata adhortatio, correctio fraterna &c. Quæ proindè cum exquisitâ diligentiâ obire debemus, ita quidem, ut maturè & accuratè nos ad eadem disponamus & præparemus, dispiciendo, qualiter cum fructu & utiliter ea peragere possimus; quibus terminis, quibus gestibus, & an cum vehementiâ & ardore, an verò placidè & cum lenitate conceptum sermonem proferre velimus. &c.

Quartus zeli animarum effectus est frequens & fervens ad Deum pro conversione peccatorum oratio; & Sacrificii Missæ ad eundem finem oblatio. Qui actus fuit familiaris S. Paulo in conversione gentium; Sicut patet ex illius Epistolis. *Roman.* 10. *v.* 1. *Coloss.* 1. *&* 2. *Thessal.* 1.

Quintus est compositio nostri exterioris hominis ad modestiam, & conversatio inculpabilis, exemplaris, & ædificativa proximi; qualem Tito suo præscripsit S. Paulus c. 2. dicens: *In omnibus te ipsum præbe exemplum bonorum operum, in doctrinâ, in integritate, in gravitate.* Et Christus *Matth.* 5. *Sic luceat lux vestra coram hominibus; ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum; qui in cœlis est.*

Sextus effectus est gaudium & gratiarum actio, cùm videmus & experimur, laborum no-

ſtrum proficere ad aliorum ſalutem, quomodò legimus S. Paulum gaviſum eſſe, & Deo gratias egiſſe propter fructum ex prædicatione relatum *Philipp. 4. Fratres mei chariſſimi & deſideratiſſimi, gaudium meum, & corona mea.* Et 1. *Theſſal. 2. Quæ eſt enim noſtra ſpes, aut gaudium, aut corona gloriæ, nonnè vos ante Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum?* Item 2. *Theſſal. 1. Gratias agere debemus ſemper Deo pro vobis, Fratres, ita ut dignum eſt: quoniam ſupercreſcit fides veſtra, & abundat charitas unjuscujuſq; veſtrûm in invicem.* Et *Ephes. 1. Propterea & ego audiens fidem veſtram, quæ eſt in Domino Jeſu, & dilectionem in omnes Sanctos, non ceſſo gratias agens pro vobis &c.*

Septimus eſt triſtitia & dolor, quando videmus, labores & conatus noſtros malorum hominum improbitate fieri irritos; nec converſionem & emendationem morum ſequi. Quomodò S. Paulum legimus doluiſſe ſuper pertinaciâ Judæorum, dum ait: *Triſtitia mihi magna eſt & continuus dolor cordi meo &c. Roman. 9.* quin & fleviſſe ſe propter cœcitatem & interitum quorundam teſtatur *Philipp. 3.* dicens: *multi ambulant, quos ſæpe dicebam vobis (nunc autem & flens dico) inimicos crucis Chriſti, quorum finis interitus &c.*

Octavus zeli actus ſivè effectus eſt compaſſio & commiſeratio erga peccatores inſenſatos. Qualem Chriſtus oſtendit, quando *videns civitatem* Hieroſolymitanam; *flevit ſuper illam, ſi cognoviſſes & tu, & quidem in hac die tuâ, quæ*

quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Luc. 19.

Nonus est, ut omnia commoda temporalia posthabeamus, ac ipsam etiam vitam corporalem parati simus pro Dei gloriâ & Bono animarum profundere, si ita fuerit necessarium ad imitationem Christi, qui animam suam posuit pro ovibus suis. *Joann.* 10. & ad imitationem Apostoli, qui optabat *anathema esse à Christo pro fratribus. Roman.* 9. De quo S. Franciscus Salesius *lib.* 10. *de Amore Divino c.* 16. *Quemadmodùm Salvator noster fuit cæsus, condemnatus, crucifixus, ut homo destinatus & dedicatus ad portanda & sufferenda opprobria, ignominias, & pœnas debitas omnibus mundi peccatoribus; & ut esset sacrificium generale pro peccato, factus est ut anathema, separatus & derelictus à Patre æterno: ita prorsus gloriosus Apostolus Paulus desideravit impleri ignominiâ, crucifigi, separari, derelinqui, & sacrificari pro peccato Judæorum, ut pro illis esset anathema, & ferret pœnam, quam merebantur.*

§. 4.

De motivis zeli animarum.

295. CUm Zelus animarum sit actus charitatis erga Deum; non potest aliud motivum & objectum formale seu rationem formalem *propter quam* habere, quàm Bonitatem & perfectionem Dei infinitam. Nihilominus

ad eundem zelum in nobis concipiendum & fovendum, vel etiam si intepuerit, resuscitandum, inducere, permovere, impellere, & incitare nos possunt plures aliæ rationes extrinsecæ.

Prima est dignitas & pretium animarum: quam dignitatem & pretium procul dubio optimè novit is, qui omnes animas creavit ad imaginem & similitudinem suam Deus. Genes. 1. Constat autem ex Scripturâ Veteris & Novi Testamenti, quanti Deus semper animas æstimaverit, & quæ pro earum salute fecerit. Nam primò ordinavit in lege tam naturæ, quàm Mosaicâ Prophetas & prædicatores, qui suis eas exhortationibus & doctrinis ab interitu vindicarent. Secundò misit Filium suum unigenitum, qui non solùm cœlestibus eas præceptis & institutionibus informaret, sed etiam gravissimarum persecutionum, dolorum & ignominiosissimæ mortis perpessione pro peccatis earum satisfaceret. Tertiò sanctissima Sacramenta pro earum sanctificatione instituit. Quartò Apostolos & Prædicatores continuâ successione pro earum salute hactenus submisit, & ad finem usq; mundi submittet. Sanè qui probè inspexerit Evangelicam historiam, & attentiùs consideraverit, quæ & quanta unigenitus Dei Filius pro salute animarum fecerit, & pertulerit; cohibere se non poterit, quin similiter pro talento sibi concredito promptissimè se offerat, ad aliquid pro iisdem animabus Deo adeò charis præstandum, dicatq; cum Apostolo,

postolo. 2. *Corinth.* 12. *Ego libentissimè impendam, & superimpendar pro animabus.*

Secundò poterunt zelum animarum in nobis accendere exempla aliorum virorum zelosorum, maximè autem exemplum S. Pauli Apostoli, qui *Actor* 20. Fideles suâ prædicatione conversos ita alloquitur: *Vos scitis, à primâ die, quâ ingressus sum in Asiam, qualiter vobiscum per omne tempus fuerim, serviens Domino cum omni humilitate, & lachrymis & tentationibus, quæ mihi acciderunt ex insidiis Judæorum; quomodò nihil subtraxerim utilium, quòminùs annuntiarem vobis, & docerem vos publicè & per domos. Contestor vos hodiernâ die, quia mundus sum à sanguine omnium, non enim subterfugi, quo minus annuntiarem omne consilium Dei vobis. Per triennium nocte & die non cessavi, cum lachrymis monens unumquemque vestrûm &c.* Quæ verò perpessus fuerit propter conversionem animarum, recensèt 2. *Corinth.* 11. narrans, quomodò fuerit *in laboribus plurimis, in carceribus abundantiùs, in plagis suprà modum, in mortibus frequenter, in itineribus sæpè, periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine periculis in mari, periculis in falsis fratribus. In labore & ærumnâ, in vigiliis multis, in fame & siti, in frigore & nuditate &c.* Undè nos ad eadem pro salute animarum perferenda exhotatur 2. *Corinth.* 6. dicens: *Exhibeamus nosmetipsos sicut Dei ministros in multâ patientiâ,*

in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis & jejuniis, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam &c.

Tertium motivum & incitamentum esse poterit, quod labor & conatus noster in conversione animarum sit Deo gratissimus, utpotè intentioni & voluntati Dei, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire 1. *Timoth.* 2. maximè consentaneus & conformis. Hic enim primarius fuit scopus & finis ipsius Filii Dei, cur in hunc mundum venerit, ut peccatores salvos faceret; Sicut ipse testatur *Luc.* 19. *Venit Filius hominis quærere & salvum facere, quod perierat.* Et *Joann.* 10. *Ego veni, ut vitam habeant, & abundantius habeant.* Item S. Paulus 1. *Timoth.* 1. *Christus Jesus venit in hunc mundum, peccatores salvos facere.* Qui ergò pro salute animarum laborant, Deo cooperantur ad finem suum; Dei sunt imitatores, & adjutores; sicut ait Apostolus 1. *Corinth. Dei sumus adjutores.* Et 2. *Corinth.* 5. *Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos.* Unde S. Chrysostomus *homil.* 25. *in Epist. ad Corinthios ad illa verba: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi,* ait: *Hæc perfectæ charitatis regula est, hic certissimus terminus, hoc supremum omnium cacumen, quærere, quæ communem omnium comprehendant utilitatem. Quod ipse Paulus significans addidit: Sicut & ego Christi. Nihil enim potest nos adeò imitatores Christi facere, ut pro-*

proximorum cura. Et *homil. 79. in Matth. Nulla res Deo gratior est, quàm ut universam vitam ad commune commodum conferas.* Item *Orat. de B. Philogeno*: *Si quis voluerit illi commendatus esse, curam habeat ovium illius; publicam quærat utilitatem; Fratrum suorum salutì prospiciat: Nullum enim officium hoc Deo charius est.* Deniq; S. Gregorius Magnus *homil. 12. super Ezechiel.* ait: *Nullum omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est Zelus animarum.* Atq; hinc sequitur.

Quartum motivum, scilicet valor, dignitas, meritum, ac consequenter præmium earum Actionum & functionum, quæ ex zelo animarum procedunt. Docet enim S. Chrysostomus *homil. 25. in epist. 1. ad Corinth.* quod omnes corporis mortificationes & austeritates non possint comparari cum labore & studio, quod adhibetur in conversione animarum; ejus verba sunt: *licet jejunando, humi dormiendo corpus macera-veris, nullam autem proximi curam habueris, nihil egregium feceris. Etenim nullum valdè magnum poterit esse officium, quando nullum in proximos lucrum conferatur; quod ostendit, qui totum reddidit talentum, & supplicio affectus est, quoniam id non auxit. Tu igitur mi Frater, quamvis fame conficiaris, quamvis humi jaceas, quamvis cinerem comedas, quamvis super lachrymis madeas, & nihil cuiquam proficias, nihil magnum facis.* Et *orat. 5. Contra Judæos*: *Quod neq; jejunium, neq; humi peracta cubationes, neq; pervigilia, neq; aliud quippiam potest efficere, efficit Fratris procurata salus.* S.

Bernardus zelosum in conversione animarum operarium præponit ei, qui vitæ solùm contemplativæ se addicit; illumq; comparat viro forti, hunc mulieri. Sic enim ait *serm. 12. in Cantic. Temerariè objurgat virum de prælio revertentem mulier manens in domo: dico enim, si is, qui in claustro est, eum, qui versatur in populo, interdum minus districtè minusvè circumspectè agere deprehendit, v.g. in verbo, in cibo, in somno, in risu, in irâ; non ad judicandum confestim prosiliat; sed meminerit scriptum: melior est iniquitas viri, quàm bene faciens mulier. Nam tu quidem in tui custodia vigilans benè facis: Sed qui juvat multos, & melius facit, & virilius. Quod si implere non sufficis absq; aliquâ iniquitate, id est, absq; quâdam inæqualitate vitæ, & conversationis suæ, memento, quia charitas operit multitudinem peccatorum.*

S. Chrysostomus *homil. 78. in c. 24. Matth.* functiones zeli animarum anteponit martyrio; ait enim: *ponatur quempiam jejunare, & martyrium differre, nec differre modò, sed etiam absq; martyrio discedere: uter igitur post hanc peregrinationem major erit? non est nobis multis in hoc loco rationibus opus: cum Beatus Paulus magnâ voce sententiam jam protulerit, dicens: cupio dissolvi, & esse cum Christo; melius autem mihi in carne adhuc permanere propter vos.*

Item S. Doctor *in epist. 2. ad Corinth. c. 3.* laborem & studium convertendi animas præfert Eleemosynæ cuicunq; corporali. Verba illius sunt: *Nihil est, quod animæ possit æquiparari,*

nec

nec universus quidem mundus. Itaq; etsi immensas pecunias pauperibus eroges; plus tamen efficies, si unam converteris animam. Magnum sanè & laudabile est misereri pauperum; Sed magis errantem ab errore revocare. Et *homil. 3. in Genes. Uti anima corpore melior est: ita his, qui indigentibus pecunias & facultates suppeditant, majoribus præmiis digni sunt hi, qui admonendo & continuè docendo, in viam rectam, supinos, & desides inducunt, monstrando eis virtutum fragrantiam, & vitiorum maleolentiam.*

S. Gregorius *lib. 3. Dialog. c. 17.* Conversionem animarum præfert gratiæ miraculorum: *majus est miraculum,* inquit, *prædicationis verbo atq; orationis solatio peccatorem convertere, quàm carne mortuum resuscitare: in isto enim resuscitatur caro iterum moritura, in illo verò anima in æternum victura.* Et Richardus Victorinus *lib. 1. de præparat. in Cantic. c. 44. Nescio, si potest homo aliquid à Deo in hac vitâ majus accipere: ignoro, an possit hac gratiâ interim majorem aliquam Deus homini conferre, quàm ut ejus ministerio perversi homines in melius mutentur, ut de filiis diaboli filii Dei efficiantur. An fortè cuiquam magis videbitur esse, mortuos suscitare? Ergonè majus erit suscitare carnem iterùm morituram, quàm animam in æternum victuram.*

Propter quod zelosis prædicatoribus & Doctoribus in cœlo præ reliquis Sanctis quædam specialis & fulgentissima aureola à Deo præparatur; sicut colligitur ex illo *Danielis 12. Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti; &*

ti; & qui ad justitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Docetq; expressis verbis S. Thomas *in addit. ad 3. p. q. 96. a. 21.* Postquàm enim de aureolis virginum & martyrum egisset; subjungit: *Inpugnâ verò, quâ contra diabolum pugnatur, illa est præcipua victoria, cum aliquis hostem non solùm à se, sed etiam à cordibus aliorum removet; quod fit per doctrinam & prædicationem: & ideò Doctoribus & prædicatoribus tertia aureola debetur.*

§. 5.

De zelo animarum in corrigendo peccantes.

296. DIximus suprà, zelum animarum exerceri, & se exercere in corrigendo delinquentes; quod etiam Christus indicat *Matth. 18.* illis verbis: *Si peccaverit in te frater tuus; vade, & corripe eum inter te & ipsum solum: Si te audierit; lucratus eris fratrem tuum.* Significans non tantùm superiores debere hoc zelo flagrare respectu suorum subditorum; sed etiam quemvis alium erga suum proximum & fratrem: quia Deus *mandavit unicuiq; de proximo suo.* *Eccli. 17.* Undè Proverb. 24. dicitur: *Erue eos, qui ducuntur ad mortem; & qui trahuntur ad interitum, liberare nè cesses.* Et *Eccli. 19. corripe proximum; nè fortè iteret.* Ex quibus & similibus S. Scripturæ locis colligit *S.* Augustinus *serm. 16. de verbis*

bus Dom. & S. Thomas. *q.* 33. *a.* 2. *& a.* 3. cum aliis Theologis, quod non tantùm sit consilium, sed etiam grave præceptum charitatis, ut proximo erranti sivè peccanti impendamus correctionem; sivè talem sermonem, quo ipsum vel monendo, vel reprehendendo, vel rogando, vel instruendo nitamur & conemur à peccato revocare.

Et quidem de Superiorum obligatione constat ex *capite Ezechiel.* 34. Ubi Deus contra Prælatos conqueritur: *quod infirmum fuit, non consolidâstis; & quod ægrotum non sanâstis; quod confractum est, non alligâstis; & quod abjectum est, non reduxistis; & quod perierat, non quæsistis &c.* Nam *inferiorum culpæ ad nullos magis referendæ sunt, quàm ad desides negligentesq; Rectores; qui multam sæpè nutriunt pestilentiam, dum necessariam dissimulant adhibere medicinam;* inquit S. Leo magnus *epist. ad Julianum Episcop. Aquile.* Vide, quæ suprà diximus de obligatione Prælatorum ex S. Basilio.

De corrigendi verò obligatione inter æquales ait S. Chrysostomus homili 24. in Acta Apostolor. *Testificor vobis, quod judicium vobis erit ac condemnatio, si quis videns inordinatè viventem, non admonuerit nec corripuerit.* Et S. Augustinus *lib.* 1. *de civitate Dei. c.* 9. *In correctione fraternâ, quæ ad omnes pertinet, gravior est culpa Prælatorum, si eam omittant.* Item S. Basilius *in Regul. fus. interrogat.* 46. *Quidquid est, in quo peccetur, id referri ad Antistitem debet, sivè ab eo ipso, qui peccatum admisit, sivè*

ab

ab aliis, qui illius conscii sunt; si illud ipsi curare non possint, & mederi eo modo, quo præceptum est à Domino: quia vitium dissimulatum morbus est in animo obliteſcens & ſupputris; qui etiam propterea incurabilis efficitur. Peccatum occultare nihil est aliud, quàm ægrum suâ sponte ad mortem ruentem impellere, & procliviorem reddere. Nemo sit ergò, qui peccato alterius latebras quærat; nè pro amore, quem Fratri debet, exitium illi conciliet. B. Petrus Damianus *c. 25. Gomorrhiani.* ait: *Malo cum Joseph, qui accusavit Fratres apud Patrem crimine pessimo, in cisternam innocens projici, quàm cum Heli, qui filiorum mala vidit, & tacuit, divini furoris ultione mulctari: cum per os Prophetæ Divina vox terribiliter comminetur, dicens: si videris fratrem tuum iniquè agentem, & non corripueris eum, sanguinem ejus de manu tuâ requiram.* Dionyſius Carthuſianus *in lib. de modo judicandi & corripiendi, a.* 13. refert, quod doctiſſimus Theologus Guilielmus Antiſiodorenſis *in suâ summâ asserat, duo præsertim esse præcepta, ob quorum trangressionem innumerabiles condemnantur, videlicet præceptum de continentiâ, & præceptum de correptione fraternâ agendâ.*

Imò communis & certa doctrina eſt, quod inferiores etiam & ſubditi obligentur quandoq; ad corrigendos ſuos Superiores & Prælatos, quando ita neceſſarium fuerit: eſtq; hæc obligatio tantò gravior, quantò magis ſubditi teneantur ſuos ſuperiores diligere præ aliis hominibus. *Si qua unquam minus laudabilis de Antiſtite*

tiſtite orta ſuſpicio ſit ; reliquorum officium eſt, ipſum admonere ; inquit S. Baſilius *in Reg. fuſ. interrogat.* 27. ubi tamen addit, quod *hujusmodi admonitio ad eos eſt deleganda, qui cùm ætate tùm prudentiâ in ſocietate reliquis præſtent.* Vel, *qui cùm dignitatis gradu, tùm conſilii prudentiâ Antiſtiti proximi ſint ;* ut ait ibidem *interrogat.* 48. Debet etiam talis correctio ſuperiorum peragi ab inferioribus magnâ cum moderatione, reverentiâ, & modeſtiâ; juxta illud S. Pauli 1. *Timoth.* 5. *Seniorem nè increpaveris : Sed obſecra ut Patrem.* Quod ſi peccatum Prælati notorium, foret in Fide aut moribus periculoſum, nec aliter periculum vel ſcandalum poſſet impediri, tunc Superior deberet publicè redargui ; juxta exemplum S. Pauli Apoſtoli, qui publicè redarguit Petrum Apoſtolorum Principem & ſupremum Eccleſiæ Præſulem. *Galat.* 2.

297. Ut vero præceptum fraternæ correctionis obliget, plures conditiones concurrere debent. *Prima* eſt, quod delictum debeat eſſe grave & mortale, aut ſaltem tale, quod inducat periculũ incidendi in mortale. Quod intellige de correctione inter æquales, ſivè inter tales, qui non ſunt Prælati & Superiores : nam hi habent gravem obligationem corrigendi etiam leviores Regulæ trangreſſiones, & nihil per negligentiam diſſimulandi : nè ſenſim ex parvis initiis diſciplinæ evaneſcat. Quamvis enim prævaricationes aliquæ contra Regulam videantur leves, & exigui momenti ; nihilominus paulatim ad totius diſciplinæ laxationem & diſſolutionem diſponunt ;

nunt; ſicut pulchrè declarat Molanus *lib. de Canonic. c. de cæremoniis*, ſimiſitudine deſumptâ à virgis vietis, quibus vaſa conſtipantur: hæ enim virgæ ſivè canthi lignei colligantur aliis minutioribus ligulis, quæ quidem ligulæ per ſe viles ac inutiles videri poſſent: Si tamen hæ diſſiliant, etiam circuli vieti diſſilient, atq; ita ob ruptas viliores ligulas totius vaſis conſtipatio reſolvetur. Sic diſciplina Regularis habet quidem quasdam minutiores (uti apparet) obſervantias; earum tamen neglectus eſt diſpoſitio ad totius diſciplinæ interitum.

Dixi verò Superiores habere obligationem nihil *per negligentiam* diſſimulandi: nam prudens & diſcreta ſivè rationabilis diſſimulatio vel conniventia quandoq; neceſſaria eſt, & utilis, ſaltem ad tempus; uti advertit S. Gregorius paſtoral. p. 2. c. 10. quia ſecta immaturè vulnera intumeſcunt ferventiùs. Sæpè autem Peccantes pro tunc immaturi ſunt ad correctionem admittendam propter iram, triſtitiam vel ſimilem paſſionem. Undè opportunior ex pectanda eſt occaſio, ut finis correctionis obtineri poſſit. Sicut ait S. Auguſtinus *ſerm. 36. de Sanctis. Solent aliquoties Doctores Eccleſiæ ab increpatione peccantium ceſſare; quia eos timent ex ipſâ caſtigatione ad majora mala prorumpere.* Et *lib. 1. de civit. c. 9. ſi propterea quisq; objurgandis & corrigendis malè agentibus parcit, quia opportunius tempus inquirit, vel eisdem ipſis metuit, nè deteriores ex hoc efficiantur, videtur eſſe Conſilium charitatis.* Quæ tamen intellige

de

de peccatis occultis & minimè scandalosis: Nam de publicis & scandalosis aliter inferiùs loquemur.

Secunda conditio est, quod delictum debeat esse certum moraliter per indicia urgentia & violenta: Nam probabilia tantùm signa, aut solæ conjecturæ non sufficiunt ad inducendam obligationem corrigendi proximum. Neq; tenetur privatus aliquis inquirere in peccata aliorum, ut ea corrigire possit; Imò talis inquisitio illicita est; Sicut ait Scriptura *Proverb.* 24. *Ne quæras impietatem in domo justi; neq; vastes requiem ejus.* Superiori tamen & Prælato, ut maturè possit obviare malis, incumbit etiam ex probabilibus solùm conjecturis procedere ad inquisitionem, sed cautam, prudentem, & discretam; nè scilicet simulta uspicio eum reddat præcipitem, & subditis exosum, neq; tamen etiam incuria & dissimulatio multiplicationem pariat delictorum occultorum; sicut benè notavit Cajetanus *in q. 33. D. Thomæ a. 2.*

Tertia conditio est, ut ille, quem corrigere volumus, verè indigeat correctione; nam si delictum proximi jam esset emendatum, vel ipsius aut aliorum operâ speretur maturè emendandum, non teneremur nos eum corrigere. Notant tamen Doctores, quod sola peccantis prudentia, quâ posset, si vellet, seipsum emendare, non liberet ab obligatione eos, qui crimen nôrunt.

Quarta conditio est, quod correctio debeat sperari prudenter futura utilis, & finem suum obten-

obtentura, saltem, probabiliter; alioquin enim erit actus otiosus, ad quem nemo obligatur. Undè S. Augustinus *lib. 50. homiliar. homil. 41. Si scirem, non tibi prodesse, non te admonerem, non te terrerem.*

Quod si quis rationabiliter dubitet, sitnè profutura, an obfutura correctio, tunc potest eam tutò omittere. Si verò certò sciat, saltem moraliter, correctionem non obfuturam; dubitet tamen, an sit profutura, tunc lege charitatis tenetur eam proximo impendere, non secus ac medicus obligatur ad medicinam dubiam adhibendam in necessitate, quam scit non obfuturam, ambigit tamen, an sit profutura; uti docet Gregorius de Valentia *tom. 3. disput. 3. q. 10. punct. 2.* similiter non liberamur ab obligatione corrigendi, si ex correctione nullum aliud damnum ex parte proximi secuturum credatur præter solam tristitiam; vel exasperationem aliquandiu duraturam: Dummodò ille se posteâ seriò emendaturus videatur. *Etsi contristavi vos in epistolâ; non me pœnitet*; inquit Apostolus *2. Corinth. 7. sed gaudeo, non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam.* Aliud foret, si ex correctione damnum tale prudenter timeremus, quod bono spirituali proximi per correctionem procurando præponderaret. Propter quod S. Thomas q. 32. a. 12. ad. 3. ait. plerumq; non nisi veniali-ter peccare eos, qui, cùm Superiores non sint, ex passione timoris aut verecundiâ, vel pusillanimitate non existimant, se tam strictè obligari;

gari; aut se minus idoneos reputant ad correctionem faciendam.

298. Porrò quod *modum correctionis* concernit, observandus est inprimis ordo præscriptus in Evangelio à Christo *Matth.* 18. Qui talis est: *si peccaverit in te frater tuus; vade, & corripe eum inter te & ipsum solum. Si te non audierit, adhibe tecum adhuc unum aut duos. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ.* Primò igitur peccans debet moneri *privatim* & absq; testibus: quamdiu enim admonitio privatim facta creditur profutura, nunquam ad testes est perveniendum. *Si solus nôsti, & vis coram pluribus arguere, non es corrector, sed proditor*; inquit S. Augustinus *serm. 16. de verbis Apostoli.* Secundò si admonitio privatim facta non profuerit; tunc in secundâ admonitione adhibendus est unus testis aut duo; ut qui coram uno & solo correctore non erubuit salubriter ad emendationem, saltem nunc erubescat coram pluribus. Notat tamen cum aliis S. Thomas *q. 32. a. 8. ad 4.* posse etiam delictum post primam admonitionem secretò & privatim, sed inutiliter factam, immediatè & proximè deferri ad Superiorem tanquam personam non publicam, sed privatam, & majori dexteritate ad utiliter corrigendum præditam. Quæ etiam videtur fuisse mens Divi Augustini *in Regulâ, dum ait: sed antequam aliis demonstretur, per quos convincendus est, si negaverit, prius Præposito debet ostendi; si admonitus neglexerit corrigi: nè fortè possit secretius correptus non innotescere cæteris.*

Tertiò si admonitio secunda coram uno vel duobus testibus facta etiam non profuerit, tunc delictum debet ad Superiorem tanquam ad personam publicam & criminum vindicem deferri; utpotè qui caput est Ecclesiæ seu congregationis.

Advertunt tamen Doctores, præceptum hoc Christi circa *modum* corrigendi, cùm sit affirmativum, non obligare semper & pro semper, sed solùm pro tunc, quando is modus & ordo est necessarius vel utilis ad finem correctionis consequendum. Undè S. Augustinus *serm. 16. de verbis Domini discernere debemus, aliquando istud, aliquando illud esse faciendum; aliquando corripiendo fratrem inter te & ipsum solum, aliquando coram omnibus.* Casûs autem, in quibus ordo correctionis præscriptus non est necessariò observandus, assignantur tres sequentes: primus est, si peccatum proximi sit notorium & scandalosum: tunc enim non amplius necessarium est parcere famæ proximi, sed potest is ac debet statim coram aliis, qui nôrunt, argui; juxta Apostolum 1. *Timoth 5. Peccantes coram omnibus argue; ut & cæteri timorem habeant.* In quem locum S. Chrysostomus: *Quid? nonnè majus scandalum facit coram omnibus arguere? minimè id quidem. Magis enim scandalizantur, si peccata non ignorantes, nullum inferri videant cruciatum: sicut enim si impunè peccatur, plurimi delinquunt, ita si peccata puniantur, complures virtuti studeant.* Et S. Gregorius *in Regist. manifesta peccata non*

sunt

sunt occultâ correctione purganda; sed palàm sunt arguendi, qui palàm nocent. Secundus casus est, si præscriptus ordo fiat inutilis secundùm aliquam sui partem, puta, cùm prudenter & rationabiliter judico, nihil me effecturum, sivè corrigam sine testibus, sivè cum illis: tunc enim possum immediatè crimen deferre ad Superiorem, etiam quà talem, & quatenùs est persona publica ac vindex, ut delinquentem pœnis coerceat.

Tertius casus est, quando ipsemet delinquens renunciavit juri suo, ita ut contentus sit, si peccatum suum statim deferatur ad Superiorem, non solùm correctionis fraternæ, sed etiam punitionis gratiâ.

299. Præterà ad correctionis *modum* pertinet, ut ea fiat cum charitate, mansuetudine & lenitate; ita ut correctus sentiat, admonitionem vel reprehensionem procedere non ex odio, passione iræ, aut animi elatione & fastu, sed ex amore & compassione erga ipsum. *Servum Domini non oportet litigare,* inquit Apostolus 2. *Timoth. 2. sed mansuetum esse ad omnes, docibilem, patientem, cum modestiâ corripientem.* Et *Galat. 6. Fratres, si præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, vos, qui spirituales estis, hujusmodi instruite in spiritu lenitatis.* S. Chrysostomus *homil. 3. ad Popul. Antiochen.* ait: *Vis fratrem corrigere? lachrymare, ora Deum ex corde, apprehensum admone, consule, exhortare. Sic Paulus faciebat. Demonstra charitatem erga peccatorem.* Et *homil. 7. in Acta Apostolorum.*

Si volueris quempiam, qui injustè egit, corripere; magnâ cum mansuetudine illum alloquere. Causam & rationem dat S. Ambrosius *lib. 8. in Lucam c. 27. Plus perficit amica correptio, quàm accusatio turbulenta: illa pudorem incutit; hæc indignationem movet.* Et alibi, *non semper in eos, qui peccaverunt, vindicandum: quia nonnunquam amplius prodest clementia, tibi ad patientiam, lapso ad correctionem.* Et S. Gregorius *lib. 9. Registri. c. 4. In correctione hunc esse ordinem noveris observandum, ut personas diligas, & vitia persequaris: nè, si aliter agere volueris, transeat in crudelitatem correctio; & perdas, quos emendare desideras.* Quod tamen potissimùm intellige de iis, qui peccârunt non ex malitiâ, sed ex ignorantiâ, aut fragilitate, vel passione iræ, tristitiæ &c. abrepti. De quibus idem S. Gregorius *part. 2. pastor. c. 10. Nonnulla sunt leniter corrigenda: nam cùm non malitiâ, sed solâ ignorantiâ vel infirmitate delinquitur, profectò necesse est, ut magno moderamine ipsa correptio temperetur.* Quod si verò delictum procedat ex malitiâ, tunc severitas & rigor aliquis admisceri debet; juxta illud Apostoli *ad Tit. 1. Increpa eos durè, ut sani sint. &c. Quemadmodùm enim eorum culpa, qui per ignorantiam deliquerunt, quadantenùs, toleranda est; sic eorum, qui scienter peccaverunt, fortiter est castiganda;* Inquit S. Gregorius *in Registro lib. 17. c. 7.* Similiter duriùs sunt increpandi, qui publicè & cum aliorum scandalo delinquunt; ut idem docet S. Gregorius

lib.

lib. 7. epist. 1. explicans illud Pauli: *Seniorem nè increpaveris.* ait enim: *Hæc Regula tunc servanda est, cùm culpa Senioris exemplo suo non trahit ad interitum corda juniorum. Ubi autem Senior ad interitum juvenibus exemplum præbet, ibi districtâ increpatione feriendus est.* Dixi, severitatem & rigorem esse *admiscendum* scilicet lenitati & clementiæ: quia nunquam correctio aliqua fieri debet sine misericordiâ & charitate admixtâ: *Cogitemus, cùm aliquem reprehendere nos necessitas cogit, utrùm tale sit vitium, quod nunquam habuimus; & tunc cogitemus, nos homines esse, & habere potuisse: vel tale, quod aliquando habuimus, jam non habemus; & tunc tangat memoriam communis fragilitas, ut illam correctionem non odium, sed misericordia præcedat;* inquit S. Augustinus *lib. 2. de serm. Dom. in monte. c.* 20. Et S. Gregorius Nazianz. *in orat. de moderat. in disput. Hanc rationem tene, ut partim illum corrigas, idq; leniter & humanè, non ut hostis, neq; ut durus & rigidus medicus, neq; ut sectionibus tantùm & cauteriis adversùs morbum sciens grassari; partim te ipsum accuses, infirmitatisq; tuæ conscius sis.*

Deniq; zelus animarum non contentus est monuisse semel; sed instat, urget, & sollicitat constanter; sicut ait idem S. Gregorius *ibidem:* Si *primùm obluctetur; leniter expecta:* Si *Secundò; nè animum despondeas: nondum enim curationis tempus effluxit:* Si *Tertiò benignum illum & humanitate præditum agricolam*

lam imitare; Dominum adhuc deprecare; ne infructuosam ficum excidat. Et Apostolus 2. *Timoth.* 4. *Insta opportunè, importunè, argue, obsecra, increpa, in omni patientia.* Ad eum scilicet modum, quem ipse in admonendo & exhortando tenuit *Actor.* 20. Quando *per triennium nocte & die non cessavit, cum lachrymis monens unumquemq;*.

§. 6.

De zelo animarum in prædicando verbum Dei.

300 Quia *prædicatio verbi Dei* plurimùm valet ad salutem & perfectionem animarum promovendam; ideò illi, qui zelo & igne Divini Amoris flagrant, nullum laborem & cònatum in suis concionibus prætermittunt; sed toti in eo sunt, ut juxta exemplum Prophetarum, Joannis Baptistæ, Christi, & Apostolorum ejus per prædicationem infideles perducant ad Fidem; hæreticos ad gremium Ecclesiæ Catholicæ, peccatores ad pœnitentiam, justos ad incrementum justitiæ, universos autem ad cœlestem Beatitudinem.

Atq; hinc *primò* non ambiunt cathedras sublimes, nominatas & honorificas in urbibus; non quærunt auditorium virorum & fœminarum nobilium; sed parati sunt cum Apostolis juxta præceptum Christi prædicare Evangelium *omni creaturæ*, sine acceptione personarum, & absq; discrimine locorum; sequentes in hoc

suum

ſuum Magiſtrum, qui cœpit prædicare non Hieroſolymis in templo coram principibus viris & optimatibus, ſed in Galilæâ coram populo, *qui ambulabat in tenebris & in regione umbræ mortis. Matth.* 3. Habuitq; ſermonem & concionem illam de octo Beatitudinibus, quæ totius Chriſtianiſmi eſt Fundamentum & baſis, imò tota perfectio, non in celebri quâdam urbe vel oppido, ſed in monte; uti ſignanter exprimit idem Matthæus c. 5. Quamvis autem aliquoties etiam Jeroſolymis prædicaverit, ſæpiùs tamen & frequentiùs in oppidulis, caſtellis, vicis & villis, atq; etiam ruri, in deſerto, & aliquando juxta mare in littore docuit; Sicut videre eſt apud Marcum *c. 6. & alibi.* Undè *Luc.* 4. ait: *Spiritus Domini ſuper me; evangelizare pauperibus miſit me.* Et *Luc.* 7. ad diſcipulos Joannis inquit: *Pauperes evangelizantur.*

Secundò qui zelum animarum habent, non ſunt ſolliciti de inveniendis materiis altioribus aut excogitandis conceptibus ſubtilioribus, ut eos pro concione tractent, & nomen ac famam viri docti per hoc obtineant; ſed id ſolum & unicum curant, ut materiam utilem & captui Auditorum accommodatam proponant, per quam hi erudiantur in Fide, erigantur & confortentur in ſpe, accendantur & inflammentur in charitate, diſcant declinare vitia, exercere virtutes, ac tandem ſalvi fiant. Sicut monet Tridentinum *ſeſſ. 5. de reformat. c. 2.* præſcribens, ut concinatores *plebes commiſſas pro ſuâ & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis, docendo quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt*

ad salutem, annuntiandoq; eis vitia; quæ declinare, & virtutes, quas sectari oporteat; ut pœnam æternam evadere, & cœlestem gloriam consequi valeant. Propter quod zelosus concionator non solet conciones impressas & formatas ex libris indiscriminatim desumere, & ex cathedrâ deblaterare; Sicut quidam faciunt, parùm curantes, an ea materia suis auditoribus conveniat, nec ne: sed ante omnia sollicitè prius inquirit, quæ vitia in populo prædominentur, qui abusus & malæ consuetudinis vigeant, & quæ sit spiritualis indigentia vel necessitas auditorum. Quibus probè compertis apud se deliberat, quid ex præsenti Evangelio utiliter & fructuosè tractare & inculcare possit, ut suæ obligationi, & Auditorum necessitati satisfaciat. Non enim quærit prædicare seipsum: Sed *Jesum Christum, & hunc crucifixum*; Sicut ait Apostolus 2. *Corinth.* 4.

Tertiò zelus Animarum efficit, ut concionator materiam inventam taliter ordinet & disponat, talemq; in proponendo formam, modum & rationem observet, qualem prudenter judicat esse capacitati auditorum convenientiorem, magisq; ad eos instruendos & movendos accommodatam: Sicut requirit Tridentinum suprà dicens: *plebes pascant salutaribus verbis, cum brevitate & facilitate sermonis &c.* Undè Apostolus 1. *Corinth.* 2. de se & concionibus suis ait: *Ego cùm venissem ad vos, fratres, veni non in sublimitate sermonis, aut sapientia. Non enim judicavi me aliquid scire inter vos,*

nisi

nisi Jesum Christum, & hunc crucifixum: & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis. Pulchrè S. Hieronymus *epist. ad Nepotianum Clericum: Docente te in Ecclesiâ, non clamor populi, sed gemitus suscitetur. Lachrymæ auditorum laudes tuæ sint. Sermo presbyteri Scripturarum lectione conditus sit. Nolo te declamatorem esse, & rabulam, garrulumq; sine rationæ, sed mysteriorum peritum, & Sacramentorum Dei tui eruditissimum. Verba volvere, & celeritate dicendi apud imperitum vulgus admirationem sui facere, indoctorum hominum est &c.* Refert Joannes Bisselius *in Phœnomenis Historicis exemplo* 4. ex Joanne Nadasi, quod Franciscus de Loredo concionator in totâ Hispaniâ celeberrimus post quinquaginta à morte suâ annos apparuerit cuidam Patri Augustiniano, eiq; narraverit, qualiter multo tempore in igne purgatorio graves pœnas luere debuerit, eò quod juvenis adhuc concionator, per elegantiam & ornatum verborum magis quæsierit propriam laudem, quàm auditorum spiritualem utilitatem. Propter quod jussit eundem Augustinianum adire Superiorem Ordinis sui, & eidem significare, ut concionatores suæ Congregationis caveant, verborum & sententiarum elegantiâ suam eloquentiam populo ostendere; magisq; laborent, plebem solidis Fidei ac morum doctrinis informare, & propositione tùm pœnarum ad cœlum perducere.

§. 7.

De zelo animarum in catechizando.

301 NOmine *catechizationis* intelligitur instructio & informatio rudium in Fide, & principiis vitæ Christianæ. Quæ instructio quò magis est necessaria ad salutem, eò libentiùs & ferventiùs, & accuratiùs peragitur à zelosis operariis; ita ut eam præferant concionibus. Sanè Concilium Tridentinum sess. 24. *de Reform. c. 4.* Episcopis Catechesin tanquàm rem valdè necessariam, etiam per censuras Ecclesiasticas urgendam commendat, dicens: *Episcopi, saltem Dominicis & aliis festis diebus pueros in singulis Parochiis Fidei Rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes, diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt, & si opus sit, etiam per censuras Ecclesiasticas compellent.* Quæ etiam causa fuit, cur idem Sacro-Sanctum Concilium mandaverit conscribi catechismum (quem vulgò *Catechismum Romanum* vocamus) eumq; Pius V. Papa in lucem edi jusserit; Sicut decretum fuit *in eâdem sess. c. 7.* his verbis: *Ut fidelis populus ad suscipienda Sacramenta majori cum reverentiâ atq; animi devotione accedat, præcipit Sancta Synodus Episcopis omnibus, ut non solum, cùm hæc per seipsos erunt administranda, priùs illorum vim & usum pro suscipientium captu explicent; sed etiam id à singulis Parochis piè prudenterq;, etiam linguâ vernaculâ, si opus sit, & commodè fieri poterit, servari*

servari studeant, iuxta formam à Sancta Synodo in Catecheſi ſingulis Sacramentis præſcribendam; quam Epiſcopi in vulgarem linguam fideliter verti, atq; à Parochis omnibus populo exponi curabunt. &c.

Concilium Tridentinum præceſſerunt plures SS. Patres & Eccleſiæ Doctores, qui Catecheſes, libros & Homilias pro inſtructione rudium conſcripſerunt. Sic D. Auguſtinus quatuor libros in Symbolum Apoſtolorum reliquit, qui nihil aliud quàm breves ſermones ad catechumenos, pueros, & rudes adultos continent. Alium verò ſcripſit de Catechizandis rudibus; & rurſus alium de Fide & Symbolo. S. Ambroſii quinq; libri de Sacramentis, in quibus etiam orationem Dominicam c. 4. explicat, quid aliud ſunt, quàm catecheſes & inſtructiones rudium? S. Chryſoſtomus homiliam ſcripſit de Oratione Dominicâ, duas in Symbolum Apoſtolorum; ac alias duas ad Neophytos & baptizandos. S. Cyrillus Hieroſolymitanus Epiſcopus plures catecheſes in ſuâ Myſtagogia complectitur; & S. Gregorius Nyſſenus in Oratione illâ, quæ vocatur *magna & catechetica*.

302. Neq; ſolùm calamo, ſed etiam opere & facto ſtrenuos & zeloſos Catechiſtas ſe exhibuerunt Sancti viri. Primus & Anteſignanus fuit Sanctus Sanctorum Chriſtus Dei Filius, qui non ſolùm parvulos juſſit venire ad ſe *Matth.* 19. & *Marc.* 10. ſed adultos quoq; inſtruxit ac docuit orare. *Matth.* 6. Explicavit illis Decalogi præcepta. *Matth.* 5. Expoſuit Articulos Fidei

circa

circa Deum Trinum & unum, resurrectionem à mortuis, diem Judicii, remunerationem Bonorum &c. Undè Sancti Evangelistæ de eo referunt, quod *vidit turbam multam, & misertus est eis; & excepit eos; quia erant sicut oves non habentes pastorem; & cœpit eos docere multa, & loquebatur de Regno Dei. Et iter faciebat per civitates, & castella seu vicos, prædicans Regnum Dei*; ut inquit S. Lucas c. 8. In quem locum Theophylactus: *Ille, qui de cœlo descendit, ut exemplum & formam vitæ nobis daret, operibus nos docuit in charitatis officiis non negligentes, nec remissos, sed valdè diligentes esse; neq; tantum in civitatibus catechizabat, & verbum Dei prædicabat, sed multò magis in castellis; nè magnas civitates quæramus, sed viles & contemptas villas adeamus, ad docendas animas, & trahendas ad Deum,* Christum cum aliis Apostolis secutus fuit S. Paulus, qui de suâ catechesi ait 1. *Corinth.* 3. *Lac vobis potum dedi, non escam; nondum enim poteratis.* Et *Hebr.* 5. *Facti estis, quibus lacte opus sit, non solido cibo; & indigetis, ut doceamini, quæ sint elementa exordii sermonum Dei.* Item 1. *Thessal.* 2. de se & aliis Apostolis ait: *facti sumus veluti parvuli in medio vestrûm, tanquam si nutrix foveat filios suos.* Apostolis successerunt alii viri Apostolici, imprimis autem S. Augustinus, qui sermones illos catecheticos in Symbolum Apostolorum habuit & dixit ad Catechumenos pueros, & adultos. S. Hieronymus *epist. ad Lætam* ait: *Magistrum me & nutricem spon-*

deo;

deo; gestabo humeris, balbutientia senex verba formabo &c. Eusebius *lib. 5. Histor. c. 10. & lib. 6. c. 10.* scribit, SS. Clementem Alexandrinum, Pantenum, & Heraclam, initio in Scholis suis aliud non habuisse quàm lectiones catecheticas, quibus catechumeni & rudes instruebantur. S. Norbertus quondam Sanctensis Canonicus, posteà Ordinis candidi Præmonstratensis Institutor, & Magdeburgensium Archiepiscopus, cùm tantus esset concionator, ut D. Bernardus eum *fistulam auream Divini verbi* nominaret, neglectis urbibus elegit potiùs catechizare in vicis & pagis; uti *de* eo refert Gedeon Forster Archidecanus, & Consistorii Ratisbonensis Consiliarius *in suâ epist. Paranet. §. 5.* De S. Cutberto Lindisfarnensi Episcopo legitur in ejus vitâ, quod frequenter ad villas montanas, & loca solitaria, quo non veniebant alii concionatores, cursitaverit, ibidemq; multis diebus catechizando perseveraverit. S. Carolus Borromæus, Cardinalis & Archiepiscopus Mediolanensis, & gravissimorum negotiorum perpetuâ mole gravatus, sæpè alpes nivibus tectas & ferè inaccessas reptando superabat, non sine cruentis vestigiis, ut ibidem habitantes feros & rudes homines catechizaret; uti habetur in vita illius *lib. 6. c. 4. & 5.* Deniq; ut alios innumeros taceam, Joannes Gerson Parisiensis Academiæ Cancellarius, sui temporis facilè Doctissimus, in catechizandis pueris & rudibus fuit assiduus & indefessus; scripsitq; peculiarem tractatum *de rudibus & pueris*

pueris ad Christum trahendis. Ubi inter cætera ait: *Adeò jam indignum videtur apud multos, si quis ex Theologis, aut famosius in literis, vel Ecclesiasticâ dignitate præditus ad hoc se opus inclinaverit, præsertim circa rudes & parvulos, quod mihi in fabulam & improperium cesserit. Convincit autem illos exemplum Christi, qui, sinite, inquit, parvulos ad me venire, talium est enim Regnum cœlorum. O piissime Jesu! quis ultrà post te verecundabitur esse humilis ad rudes & parvulos; quando tu, qui es Deus, usq; ad castissimos puerorum amplexus brachia mansuetus inclinas, atq; circumligas? Da mihi aliquem, qui spiritualis est, qui quærat non quæ sua sunt, sed quæ Jesu Christi; quem totum repleverit charitas, Humilitas, zelus, pietas & nullum in eo locum inveniat vanitas, & cupiditas; cujus conversatio in cœlis sit; qui tanquam unus ex Angelis Dei, nec benedictione nec maledictione moveatur; qui nullis stimuletur aut alliciatur formis corporum, sed abstractus in sublimi arce rationis in solâ animarum perspicaci qualitate versetur; & hæc intelliget. Sed dicunt, occupationem meam in majoribus esse debere. Nescio prorsus, si quicquam majus esse potest, quàm animas ab ipsis inferni portis eripere. Sed asserunt, me in prædicationibus publicis ista magnificentiùs operaturum: id quidem fortè pomposius, sed meo judicio non efficacius, neq; fructuosius. Venite ergò ad me parvuli & rudes: ego vobis doctrinam, vos mihi orationem impendetis; Sic Angelos nostros vicissim lætificabimus.* §. 8.

§. 8.

De zelo animarum in administratione Sacramentorum.

303. PEr Sacramenta, ait Concilium Tridentinum *sess. 7. in proœmio, omnis vera justitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur.* Hæc enim instituta sunt, *tanquam remedia, atq; Evangelici Samaritani medicamenta, ad animarum sanitatem vel recuperandam, vel tuendam: quia virtutem, quæ ex passione Christi manat, hoc est, gratiam, quam ille nobis in arâ crucis meruit, per Sacramenta quasi per alveum quendam in nos ipsos derivare oportet: aliter verò nemini ulla salutis spes reliqua esse poterit*; Uti dicitur in Catechismo Romano *de Sncrament. in genere.* Undè inter reliqua media, quibus animarum salus & profectus procuratur, non ultimum locum tenet Sacramentorum administratio; imò *in Ecclesiâ Dei nihil sanctus, aut utilius, nihilq; excellentius aut magis divinum habetur, quàm Sacramenta ad humani generis salutem à Christo Domino instituta*; ut inquit Paulus Papa V. in Rituali Romano *de administr. Sacram. in genere*, qui etiam accuratè & nervosè tradit, quâ ratione & modo quodlibet Sacramentorum cum ædificatione & fructu administrari possit ac debeat.

Porrò solet Animarum zelus circa Sacramentorum dispensationem se exerere in sequentibus: primò quia in Ministro maximè Sacramenti

menti Pœnitentiæ requiritur *maxima scientia*; ut inquit Idem Pontifex ; quâ *rectè judicare queat , discernens inter lepram & lepram , & tanquam peritus medicus animarum morbos prudenter curare , & apta cuiusq; remedia applicare sciat* : Hinc is, qui statum vitæ mixtæ amplexus est, tempore illo, quod inter professionem & sacerdotii susceptionem mediat , toto conatu & omnibus viribus in hoc incumbit, ut per assiduum studium Theologiæ maximam hanc scientiam ad Sacramenti Pœnitentiæ administrationem adeò necessariam acquirat. Nam post adeptum Sacerdotium, quando actualiter quis in officio confessarii est constitutus, velle modo studere & laborare pro notitia Theologicâ comparandâ , nimis temerarium est , & plurium gravissimorum errorum periculo expositum. Undè Tridentinum *sess. 23. de Reform. c. 14.* requirit, ut presbyterandi sivè ad Sacerdotium promovendi , *diligenti examini præcedente ad administranda Sacramenta idonei comprobentur.* Nec minus à confessario exigi potest; cùm etiam à chirurgis & Medicis corporum, antequàm ad praxin admittantur, prævio examine rigoroso requiratur scientia officio suo congrua & sufficiens. Quanquàm & post susceptum officium tàm confessarius, & medicus Animarum quàm corporum non debeat cessare à studiis & lectione librorum; ut notitia antecedenter acquisita non solùm non deperdatur rursùm, sed insuper augeatur;

geatur : quia communis ſententia eſt, vix à confeſſario totâ vitâ ſuâ comparari poſſe tantam ſcientiam, quâ omnes omninò difficultates, in ſacro Tribunali occurrentes diſſolvere queat.

Secundò quia Sacramenta *gratiam, quam continent, non ponentibus obicem conferunt;* ut inquit Tridentinum *ſeſſ. 7. can.* 6. Zeloſus operarius & diſpenſator fidelis, omni, quâ poteſt, ratione ſuſcipientes adjuvat, ut ea dignè & ſine obice accipiant, atq; etiam ulterius laborat, ut cum majori præparatione & meliori diſpoſitione accedentes uberiorem gratiam percipiant. Propter quod juxta monitum Concilii Tridentini *ſeſſ. 24. de reform. c. 7. Prius Sacramentorum vim & uſum pro ſuſcipientium captu explicat; ut fidelis populus majori cum reverentia atq; animi devotione accedat.* Sub ipſâ verò actuali perceptione Sacramenti Pœnitentiæ ad vehementem animi de peccatis dolorem & perfectam contritionem excitandam verbis convenientibus pœnitentes adjuvat, & inducit.

Tertiò zelus animarum efficit, ut nullum laborem, moleſtiam, difficultatem, quæ frequenter in diſpenſatione Sacramentorum, maximè pœnitentiæ occurrit, & in excipiendis rudium confeſſionibus toleranda eſt, horreamus & declinemus; imò nec ipſius vitæ diſcrimen adire fugiamus, ſi ita neceſſitas acquirat; quomodò tempore peſtis & contagioſæ luis requirit. Qui zeli effectus maximè ſe prodidit in S. Carolo Borromæo Mediolanenſi Archiepiſcopo, & Cardi-

nali, qui graſſante in civitate Mediolanenſi peſtiferâ lue, infectis & ad mortem properantibus non ſolùm neceſſaria Sacramenta Pœnitentiæ & Euchariſtiæ, verùm etiam Unctionem Extremam ſuis manibus adminiſtravit; uti habetur in ejus vitâ.

Quintò zelus Animarum efficit, ut in diſpenſatione Sacramentorum, maximè autem in audiendis confeſſionibus, nullum diſcrimen aut differentiam faciamus; nullam perſonarum acceptionem aut reſpectum habeamus; ſed ſicut Sacramenta pro omnibus tàm pauperibus & infimis, quàm divitibus & ſummis à Chriſto ſunt inſtituta, ita ut omnibus ea petentibus indifferenter adminiſtremus. *Omnes animæ meæ ſunt*; inquit Deus *Ezechielis 18. ut anima, patris, ita & anima filii mea eſt.* Nec apud Deum pretioſior eſt anima viri Nobilis, quàm Ruſtici aut opilionis. Undè S. Jacobus c. 2. *Nolite in perſonarum acceptione habere fidem Domini Noſtri Jeſu Chriſti. Nonnè Deus pauperes elegit in hoc mundo?*

§. 9.

De zelo animarum Ordini Canonico Præmonſtratenſi proprio & peculiari.

504. SAcer Ordo Canonicus Præmonſtratenſis non tantùm functiones vitæ Activæ obit, ſicut alii Clerici Regulares; ſed inſuper curam animarum exercet, & parochias adminiſtrat

niſtrat, vi profeſſionis & ex fine ſuo. *Ordo Præmonſtratenſium ex inſtituto ſuo adminiſtrationem Parochiarum exercet;* inquit Henricus Wagnereck *in c. 1. de Capell. Monach. notat.* Et Jacobus Vitriacus, qui primò fuit Epiſcopus Acconenſis in Syriâ, poſteà Tuſculanus. Et S. R. E. Cardinalis, ac Sedis Apoſtolicæ per Germaniam, Galliam & demùm Syriam Legatus, quiq; Omnem Ordinis Præmonſtratenſis in Orientali & Occidentali Eccleſiâ conſtitutionem & praxin perſpectam habuit, de illius Profeſſoribus ſic ſcribit *in Hiſtor. Occident. c. 22. Parochiales Eccleſias & Animarum ſæcularium curas in propriis perſonis ſuſcipiunt.* Mortuus autem eſt Jacobus Vitriacus Anno Chriſti 1244. Qui fuit poſt mortem S. Norberti Centeſimus Decimus; Adeoq; à ſuis incunabulis & primævâ Inſtitutione hoc habet Ordo Præmonſtratenſis, quod Parochias ſæculares adminiſtret. *Equidem Princeps Inſtituti Norbertus Canonicum ac Monaſticum vitæ genus conjungens, contemplatricis & practicæ exercitationis ſtudiis Alumnos ſuos informabat, quò in omnem partem Eccleſiæ divinis laudibus ardentiſſimâ charitate promovendis, prædicatione verbi Dei & paræciarum ſollicitâ adminiſtratione, fructibus præclaris redundantibus, citò mutatis in melius moribus alia Eccleſiarum facies ubiq; reſplenderet. Malo igitur ſocordiæ parochorum latè graſſanti, & in Orbem infeliciter diffuſo Deipara per S. Norbertum atq; Ordinem ſuum candidum ſuccurrit;* Uti teſtatur Joannes Antonius à

Gurnez, Congreg. Orator. presbyter *in suâ Lacâ parthenicâ c.* 43. Id quod etiam summi Pontifices ultrò fatentur & confirmant. Nam Urbanus Papa IV. in Motu proprio. *Quia igitur*, Anno 1262. ait: *Canonici vestri ex nostrâ speciali indulgentiâ possunt Ecclesias parochiales habentes curam animarum impetrare, & impetratas per vestram officiare licentiam.* Sixtus Papa IV. in Diplomate Præmonstratensibus Anno 1474. concesso inter cœtera sic habet: *prospicientes, quod Præmonstratensis Ordo non propriæ tantùm, sed & alienæ salutis curam gerit, virisq; proindè literatis plurimùm indigere dignoscitur. &c.* Clemens Papa III. in literis, quæ incipiunt: *Religiosam vitam* &c. Anno 1188. Ordini Præmonstratensi concessis, circa finem ait: *In parochialibus Ecclesiis, quas habetis, licet vobis quatuor vel tres de Canonicis vestris ponere, quorum unum Diœcesano Episcopo præsentetis; qui ei de spiritualibus, vobis autem de temporalibus, & de Ordinis observantiâ debeat respondere.* Deniq; ut alia summorum Pontificum testimonia taceam, in ipsâ Diœcesi nostrâ Herbipolensi plures parochiæ cœnobio Cellæ Dei Superioris per sedem Apostolicam sunt incorporatæ, cum hac expressâ conditione, ut eæ parochiæ semper per aliquem Canonicum Regularem & Sacerdotem in memorato Cœnobio Cellæ Dei professum administrentur; uti videre est in ipso incorporationis instrumento.

Quod autem Ordo Præmonstratensis nunquam ab hoc suo fine, instituto, & zelo defecerit

cerit, sed â principio suæ fundationis ad hodiernum usq; diem unâ continuâ & nunquam interruptâ serie in diversis Christiani Orbis partibus munus Parochiale cum magno Reipublicæ Christianæ bono & fructu administraverit, & adhuc administret, testantur Acta Martyrum Gorcomiensum Brilæ Anno 1572. ab Hæreticis interemptorum; qui Anno 1674. declarati, sunt *Beati*. Inter quos duo, nempe B.B. Adrianus & Jacobus curam animarum gesserunt & pastores fuerunt ex Ordine Præmonstratensi; atq; ex parochiâ suâ per milites abducti sunt in carcerem, & ex carcere ad mortem. Testantur Archiva Reverendissimorum Episcoporum, in quorum Diœcesibus Canonici Præmonstratensis Ordinis hactenus parochias obtinuerunt. Testatur Aubertus Miræus Ecclesiæ Cathedralis Antverpiensis Decanus, & â diversis doctissimisq; scriptis celebratus; qui *in præfat. Chronici Præmonst.* inter alia sic ait: *Habent ferè singula hujus instituti Monasteria paræcias sibi adnexas plurimas, quibus præfecti seu pastores è numero Religiosorum dari solent. Quod uti huic Ordini inter cæteros penè est proximum; sic & afflictæ Dei Ecclesiæ in hac tantâ bonorum pastorum inopia quàm maximè commodum. Jure itaq; Norbertina Monasteria fœcunda Parochorum, sivè pastorum seminaria quis nuncupare valeat?*

Testatur etiam Nicolaus Crusenius Ordinis Eremitar. S. Augustini, Theologiæ Doctor, per Bohemiam, Austriam & Styriam Apostolicâ

authoritate Visitator generalis, ac Ferdinandi Imperatoris II. Consilliarius. Qui *in suo Monastico Augustinianop. 2. c.* 20. ita scribit: *Habet hic Ordo Præmonstratensis peculiare; quod in omnibus ferè Orbis partibus Pastoratibus deserviat, maximo certè animarum fructu; dum ex Monasteriis tanquàm ex scientiarum ac benè vivendi seminariis, probatiores ad præpasturas & pastoratus dimittuntur, in iisq; Religiosè, castissimè sub Obedientiâ Prælati, ac sine proprio vivunt cum socio; singulis annis fortunæ ac vitæ rationem exponentes Prælato cum omni sinceritate; prout didici ipse experientiâ, cum Anno 1613. in partibus Rhenanis Nomine Sedis Apostolicæ eâdem fultus authoritate, pleraq; Monasteria visitarem; in quibus plura inveni, quæ imitarer, quàm quæ corrigerem.*

Testatur deniq; Reverendissimus Episcopus Buscoducensis Michaël Ophovius, qui publico instrumento die 27. Martii Anno 1627. fatetur, *in Monasterio Tungerloensi Præmonstratensis Ordinis*, in quo *ad centum usq; simul educantur* Religiosi *in omni pietate & doctrinâ, ipsam Religiosorum medietatem ad Evangelicas pastoralesq; missiones destinari, & mirificè fructificare in Ecclesiâ & districtu Buscoducensi.*

Neq; Concilium Tridentinum huic Canonicorum Præmonstratensium fini & intentioni circa parochiarum sæcularium administrationem ullatenus contrariatur; nam S. Congregatio Concilii Tridentini expressè declaravit 1575. *die 27. Octobris*, quod Concilium non prohi-

prohibuerit, quin Canonici Regulares possint uti jure veteri in c. *Quod Dei timorem*, & habere parochias sæculares; nisi quando sunt translati; uti habetur *sess.* 14. *c.* 11. Quod etiam resolverunt Auditores Rotæ Romanæ Anno 1598. die 6. Martii; & novissimè declaratum est à Congregatione Concilii anno 1602. sub Clemente Papâ VIII. his verbis: *Congregatio Concilii censuit, decretis ejusdem Concilii Canonicum Regularem non prohiberi obtinere Beneficia curata sæcularia; nisi fuerint ex iis translatis, de quibus habetur in Decreto sess.* 14. *c.* 11. Videatur Gonz. *ad Regul.* 8. *gloss.* 7. Item Vivian. *in Praxi Juris patr. in append. ad c.* 2. *lib.* 6.

305. Præterea habet zelus animarum in Ordine Præmonstratensi hoc peculiare, quod communiter & utplurimum occupetur ruri & in pagis ac villis, circa animas hominum plebejorum, rusticanorum, & pauperculorum convertendas, illuminandas ac perficiendas. Sicut testatur Reverendissimus D. Augustinus Wichman *in sua Brabantia Marianâ lib.* 3. *c.* 30. his verbis: *Quemadmodùm unaquæq; Religio, suum spiritum, finem suum ac scopum, suum certum vitæ genus, atq; objectum habet, in quod per congrua media tendat, & charitatis exercitationem operetur: ita Canonicum nostrum institutum per vitæ Clericalis & pastoralis opera, rudium, simplicium, ac rusticorum maximè instructionem, curam salutemq; intendit. Etsi enim urbibus quoq; sua talenta expendat, ac politioribus etiam viam ad cœlum præmonstret: majori tamen ex parte*

ruri commorantes, rus curamus, ac rusticanas animas ad Christum adducere, cœloq; lucrari, impensè laboramus. Et certè hæc simplicium rudiumq; instructio hæreditario jure tanquam unicum Præmonstratensium Patrimonium à Sanctissimo Patre nostro ad nos devolutum est &c. Nec sine singulari Divinæ Providentiæ nutu id ita dispositum, ut sicut civitatibus multiplices Religiosorum Ordinum copias Deus submisit, qui in urbibus fixâ habitatione earum salutem promoverent; Sic etiam ruri de gentibus suam provideret, minimam scilicet D. Norberti Candidam Societatem, qui cum ipsis pariter habitantes, omnem laborem pro ipsorum salute susciperent, idq; minori periculo, quod magis in urbibus reperitur; at majori cum onere, suiq; victoriâ, utpotè apud Rudes & simplices, rerum sublimium minus capaces, absq; spe lucri alicujus terreni, quod apud rusticos aut nullum aut exiguum esse potest, majori denique cum præmio in cœlis. Habeant igitur alii Ordines in confessionali Reges, Principes Magnates, urbium & Aularum inquilinos; sufficit, & ex justo patrimonio humilibus Divi Norberti filiis volupe esse debet, inter rudes simplicesq; inglorium reputari, illis se totos impendere, illorum saluti procurandæ omnem laborem & molestiam subire. Hæc enim sparta nobis obtigit, quam quò impensiùs curaverimus, hoc propius finem nostrum adsequemur, & paratam huic muneri à Deo aureolam consequemur.

Ad hoc enim invitamur verbis illis *Cantic. 7. Egrediamur in agrum, commoremur in villis; id est*

id est, in iis, qui sunt villani, hoc est, rudes & tardi ad percipienda dogmata Christi; uti explicat Hugo de S. Victore *in libello de claustro animæ c. 7. docet siquidem hic Spiritus Sanctus, rusticos, viles, & plebejos non esse negligendos; sed catechistas & concionatores debere tam iis, quàm civibus aut Nobilibus prædicare verbum Dei; imò iis utpotè rudioribus erudiendis diutius oportere immorari, donec doctrinam & præcepta vitæ Christianæ capiant & imbibant. Hoc significat Tò commoremur. Sic Christus dum viveret, obibat vicos & castella, evangelizans Regnum Dei*; inquit Cornelius à Lapide in dictum locum ex Theodoreto & aliis.

§. 10.

Quàm difficile & periculosum sit officium pastorale.

306. NE verò quis per immatura vota ad munus parochiale aspiret, antequam scilicet proprium suum spiritum perfecerit, in perfectione se solidaverit, necessariam scientiam ac prudentiam acquisiverit, & à Deo per Superiores tanquam alter Aaron legitimè vocatus fuerit; aut etiam nè vocatus, in eo officio se negligenter habeat; sciendum est, quod officium pastorale sit onus ipsis Angelicis humeris formidandum; in quo millenæ sunt occasiones incurrendi æternam damnationem, tùm ratione officii respectu aliorum negligenter vel timidè administrati, tùm ratione

periculorum respectu propriæ personæ. *O pastor*, inquit S. Thomas *in c.* 13. *ad Hebr. obligâsti te Deo, ut pro grege tuo impendas manum & os tuum; ut quidquid ore potes proloqui, & quidquid manu potes operari, hoc ex sponsione tuâ tenearis præstare; nimirum pascere gregem tuum omni virtutis exemplo, & perenni doctrinæ eloquio. Christus in die judicii de singulis subditorum animabus interrogabit Rectores; ab eisdem singulorum salutem reposcet, dicendo illud Jeremiæ* 13. *Ubi est grex, qui datus est tibi?* S. Chrysostomus *homil.* 34. ait: *Miror, si potest aliquis Rectorum salvari.* Et *homil.* 3. *in c.* 1. *Actor. Apostol. Non temerè loquor, sed ut affectus sum, & sentio: non arbitror, inter Sacerdotes multos esse, qui salvi fiant, sed multò plures, qui pereant.* Refert Reverendissimus Abbas Augustinus Wichman in Brabantiâ Mariana *lib.* 3. *c.* 30. quod Joannes Clarius, profundissimus & celeberrimus Theologiæ in Academia Lovanienſi Doctor, quandoq; è cathedra doctorali auditus fuerit dicere: *aut Deus valdè misericors est; aut multi pastores damnabuntur.* M. Joannes Avila, vir illuminatissimus, quem à Sanctitate & doctrinâ universâ celebrabat Hispania, de officio Parochorum ait *apud Gedeonem Forsterum in præfat. Epist. paranet. Tot tantæq; sunt pastorum obligationes, ut qui vel tertiam earum partem reipsâ impleret, Sanctus ab hominibus æstimaretur; cùm tamen eo solo contentus, gehennam non sit evasurus.*

Quod igitur de Episcopis ait S. Gregorius

lib.

lib. 6. in libri. 1. Reg. c. ult. *Rectus est Ordo, ut quærantur homines ad Episcopatum, non ut quærant homines Episcopatum.* Et S. Bernardus *lib. 2. considerat. c. 5.* *Qui pro se rogat, jam iudicatus est.* *Cunctantes & renuentes coge & compelle intrare.* Item Leo Imperator. *l. 3. 1. C. de Episcopis, & Clericis:* *Non pretio, sed precibus ordinetur Antistes. Tantum ab ambitu debet esse sepositus, ut quæratur cogendus, rogatus recedat, invitatus effugiat: profectò enim indignus est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus invitus.* Id, inquam, suo modo etiam dici potest de pastoribus & parochis, qui sunt Episcoporum coadjutores, & in eodem cum illis statu perfectionis esse debēt. Qui enim vel apertè vel occultè satagit apud Superiores procurare, ut ad officium pastorale promoveatur, hoc ipso indignissimus est tali promotione; eò quod manifestè prodat, se nondum scire & intelligere, quæ & quanta sit pastoris animarum obligatio; Si enim eam intelligeret, officium tam arduum non ambiret, sed refugeret. Sanè D. Chrysostomus post adeptam omnem Monasticam Perfectionem fugit omni conatu possibili Officium Sacerdotis Curati & curam Animarum; sicut constat ex sex ejus libris de dignitate Sacerdotali, maximè verò ex *c. 12. lib. 6.* ubi ad Basilium ait: *Ex illo die, ex quo id in dolore percussus, stratus jacebam in terrâ, & nec audire aliquid poteram, nec videre: tantus me terror & tanta invasit defectio. Cùm verò me stupor ille reliquisset, suscipiebat me fletus; & post lachrymarum satietatem ingrediebatur*

diebatur denuò timor, concutiens pectus meum, atq; conturbans &c. Item ex *c. 3. lib. 1. Insonuerat, quod assumendi essemus ad sacerdotii dignitatem. Ego ergò ut primò ad aures meas sermo est allatus, ejusmodi timore simul & stupore sum completus. Timore quidem, nè fortè caperer etiam invitus &c.* Ubi etiam refert, quâ ratione auffugerit clam & inscio Amico suo Basilio; nè cum illo ad sacerdotium promoveretur. Cùm verò propterea increparetur; causas fugæ suæ reddit & probat per sex libros, videlicet, quia *sapientissimum esse oportet & perspicacem in omnibus sacerdotem, & mille (ut dicitur) ex omni parte oculos habentem; quippè qui non solùm sibi, sed etiam populo vivat. lib. 3. c. 12. Neq; enim solùm mundum esse oportet, qui ministerium tale sortitur; sed etiam valdè prudentem & omnium rerum peritissimum; ut cuncta quidem noverit, quæ ad conversationem spectant hominum, non minùs quàm hi, qui conversantur in medio: ab omnibus autem sit liber, magis quàm Monachi montium habitatores. lib. 6. c. 5. Ipsis itaq; radiis solis splendidiorem oportet esse animam Sacerdotis; ut nunquam à Spiritu Sancto deseratur. lib. 6. c. 1. Multò quippè majore indiget vitæ nitore, quàm Monachi. Pluribus tamen necessitatibus, quàm illi, subditur, quæ eum facere possint ex magnâ parte sordescere; Misi curâ continuâ & intentione plurimâ impenetrabilem se semper exhibeat. Qui verò secessit in eremum, is est omnibus occasionibus liberatus. lib. 6. c. 3. Multa sunt, quibus abundare debet bonis Sacerdos. lib. 3. c. 10.*

c. 10. *Multo consilio opus est, prudentiaq; Pastoris, & mille (ut dicitur) oculis. lib. 2. c. 4. Intelligo enim illius Ministerii Magnitudinem, grandisq; negotii difficultatem: quod in multis peccare cogatur, qui in medium adducitur; nisi fortissimi fuerit animi atq; diligentis. lib. 3. c. 6. Ego neq; illum qui multum in se documentum Religionis dedit, idoneum esse pronuncio, nisi cum Religione plurima abundaverit quoq; prudentia. Novi quippè non paucos idoneos suimet fuisse Rectores, multum in abstinentia & jejunio laborantes; quibus quamdiu licuit esse privatos, & nihil aliud curare quàm propria, & Deo placebant, & indies non modica Philosophiæ talis incrementa capiebant. At ubi in populum prodierunt; aliqui nè inter exordia tantum potuerunt sustinere pondus officii. Qui verò tolerari coacti sunt; perdentes constantiam & veritatem priorem, & sibi intulerunt magna dispendia, & nihil aliis profuerunt lib. 3. c. 15. Cùm igitur quæritur, qui Eccl. proponatur adducantur in medium, qui tantùm spiritûs virtute reliquis appareant altiores, quantùm ab omni populo Hebræorum Saulis eminuerat longitudo, imò amplius. Quanta irrationabilium & ratione utentium differentia est, tantum interesse debet inter Rectorem Ecclesiæ, & cæteros, qui reguntur. Namcui creduntur homines, Grex Christi rationalis, non pecuniæ sed Animæ propriæ damna perpetitur pro talium ovium perditione. lib. 2. c. 2. Reddere causas sacerdos cogitur pro omnibus, quos gubernat. Ideo enim dictum est: Obedite præpositis vestris: Ipsi enim vigilant, pro animabus vestris rationem reddit ur.*

Me-

Metu ac timor istius comminationis animum meum jugiter quatit. Nam si ei, qui unum scandalizaverit & minimum, expedit, ut mola asinaria suspendatur in collo, & demergatur in mare: qui non solùm unum, neq; duos, neq; tres, sed tantam multitudinem perdunt, quale judicium arbitraris excipere? Neq; enim imperitiam causari poterunt, neq; ad ignorantiam convolare, neq; necessitatem afferre de aliorum coactu. lib. 6. c. 1. Cuncta debet timere supplicia is, cui non solùm pro erroribus propriis necesse est rationem reddere, sed etiam pro alienis delictis ad ultimum discrimen adduci. Nam si, qui de propriis vitiis tantùm causas reddituri sumus, tremimus; quid putamus illi faciendum, qui rationem pro tot reproscetur animabus? lib. 3. c. 18. Undè summoperè miratur eos S. Doctor, qui Officium Curatum seu curam animarum ipsi quærunt & ambiunt; ait enim *homil. 34. in c. 13. Epist ad Hebræos. Quid dicamus infelicibus illis & miseris, qui semetipsos ad alios regendos præcipitant, & se in tantorum suppliciorum abyssum jactant? Omnium, quos regis, mulierum, puerorum atq; virorum tu rationem redditurus es. Miror, si potest salvari aliquis Rectorum. Post tantam comminationem video aliquos etiam concurrere, & præcipitare semetipsos tantæ moli ac tantæ difficultati regiminis. Si enim, qui necessitate compelluntur, nullum poterunt habere refugium, neq; ullam excusationem reperient, quando negligenter administrationem gesserint suam (Nam & Aaron necessitate com-*

compulsus est, & tamen in periculum venit; sed & Moyses pericula sæpius sustinui, qui regimen illud sæpè recupaverat) quantò ergò amplius, qui cum studio & ambitione petunt, & semetipsos præcipitant, severiùs puniuntur? Oportet ergò timere ac tremere & propter conscientiam; propter molem, ac Magnitudinem Curæ. Et *lib. 3. de dignitat. sacerdotali c. 10. præcipuè id considerare debet, nè aliquâ ipsius officii cupiditate teneatur. Pernicioſa est aviditas illius honoris.* Item *c. 11. Quocirca oportet undiq; diligenter inspicere, & penitus perscrutari, nè scintilla aliqua cupiditatis hujus honoris in animo asservata celetur.* Rationem addit: *Qui enim potestatem illam non concupiscit adipisci; nec ereptionem ejus veretur. Nam qui metuunt, & nè deponantur, tremunt, amaram sustinent servitutem, & quæ malis redundet innumeris, & qua tam Deum quàm homines frequenter cogunt offendere. Hanc ergò cupiditatem omni labore, omni curâ oportet ab animo segregare, & nec acceptum jam honorem cum amoris passione retinere.* Nam juxta Bedam *in proverb. c. 17. v. 18. stultus est, qui cùm animam Fratris suscipit regendam, de suis gloriatur Actibus; & non potius ei humili compassione, quidquid potest, auxilii salutaris impendit.* Talis enim *stultus homo plaudit manibus suis, cum spoponderit pro amico suo*; ut inquit Sapiens *eit. c. 17. v. 18.* Ubi Cornelius à Lapide: *sic hodie lætantur multi, cum opimos Pastoratus, vel Episcopatus aut Abbatias obtinent; cùm potius gemere deberent sub tanto*

tanto onere, quod tot animarum curam in se suscipiant, pro iisq; animam suam & æternam saltem Deo oppignorent. Et *in c.* 13. *Hebræor. v.* 17. *vide quantum sit onnus pastorum & Rectorum, ut non sine causâ dixerit Chrysostomus: Miror, si potest aliquis Rectorum salvari. Ipse enim onus & curam omnium & singulorum subditorum suorum gerere debet, pro eisq; æternæ mortis periculo se exponere: singulorum enim probitas & salus ab eo exigetur in die Judicii.* Item *in c.* 11. *Zachariæ Prop. S. Antiochus homil.* 3. *censet, pastorem totum debere esse oculum & mentem; quippè qui certò sciat, se pro animabus à Deo concreditis aditurum esse animæ propriæ periculum.* Deniq; *in c.* 1. *Aggæi. Rarò prælatus liber est à culpa subditorum; eò quod vel illi consentiat, vel dissimulet, & cum possit, non coërceat.* Et *in c.* 14. *Isaiæ. Cogitent illud S. Chrysostomi homil.* 34. *in epist. ad Hebr. Mirabile est, si salventur multi Prælatorum. Plures enim damnantur; sciantq; multos damnari in dignitate positos, qui salvarentur, si viverent privati. Cogitent exemplum Christi, qui quæsitus ad regnum, fugit, & privatam egit vitam. Sancti fugerunt dignitates; & dum coacti illas subierunt, quasi sub gravi onere ingemuerunt. S. Martinus, teste Sulpitio, ne diaconatum quidem suscipere voluit, nisi coactus. &c.*

307. Qui tamen post collocatum diligens in comparandis necessariis scientiis & virtutibus studium judicatus fuerit à Superioribus tanto muneri idoneus; non debet ex pusillanimitate volun-

voluntati eorum resistere; sed potest, ac tenetur eorum judicio ac dispositioni se humiliter submittere, maximè in Ordine Præmonstratensi; si ipsum voluerint ad munus pastorale destinare: nè per indiscretam humilitatem, aut damnabilem timorem in aliud extremum incidat, & talenti absconditi reus effectus, cum servo pigro in tenebras exteriores ejiciatur. *Matth.* 25. de quo S. Chrysostomus *homil.* 25. *in* 1. *Epist. ad Corinth. Totum reddidit talentum & suppjicio affectus est; quoniam id non auxit.* Et Cornelius à Lapide *in citatum c.* 25. *Matth. Notent hoc, qui ingenio, doctrinâ, prudentiâ, aliis dotibus sibi à Deo datis non utuntur ad suam aliorumq; salutem ob desidiam, vel metum peccandi, aliave simili de causâ: ab his enim rationem exactam reposcet Christus in die judicii.* Præclarè etiam S. Prosper *lib.* 3. *vitæ contemplat. c.* 28. *Dignitas Ecclesiastica nec ambienda est, nec vitanda. Qui verò præesse ac prodesse populis possunt, si quæsiti non fuerint, justè se ipsos percipiendæ Sapientiæ studiis seu vitæ contemplativæ tradunt.* Verùm *ubi requirit necessitas, vel Ecclesiæ utilitas, vel etiam Superioris præceptum laborantibus opem ferre nolle, cùm possis, & communi Bono posthabito otiosâ quieti frui velle, sibi vivere, nec suas utilitates in commune conferre, nihil habet æquitatis.* Sed *& contra justitiam faciunt hi, qui merito suæ conversationis vel eruditionis electi, otiosum studium fructuosæ utilitati regendæ multitudinis anteponunt; &, cùm possint laboranti Ecclesiæ subvenire, operosa ad-*

Sæ administrationis laborem refugiunt; Ut inquit idem Prosper *suprà c.* 22. Quæ etiam sententia fuit S. Gregorii 3. *part. pastoral. admonit.* 26. dicentis: *Admonendi sunt, qui, cum prædicare utiliter possunt, immoderatâ tamen humilitate refugiunt: ut ex minori consideratione colligant, quantum in rebus majoribus elinquant. Si enim indigentibus proximis ipsi quas habent pecunias absconderent; adjutores procul dubio calamitatis existerent: quo ergò reatu constringantur, aspiciant, qui, dum peccantibus Fratribus verbum prædicationis subtrahunt, morientibus mentibus vitæ remedia abscondunt. Si populum fames attereret, & occulta frumenta ipsi servarent, auctores procul dubio mortis existerent: quâ itaq; plectendi sunt pœnâ, considerent, qui, cùm fame verbi animæ pereant, ipsi panem perceptæ gratiæ non ministrant. Undè & benè per Salomonem dicitur: Qui abscondit frumenta, maledicetur in populis. Frumenta quippè abscondere est prædicationis sanctæ verba apud sè retinere. In populis autem talis quisq; maledicitur; quia in solius culpâ silentii pro multorum, quos corrigere potuit, pœna damnatur.* Et S. Bernardus *serm.* 18. *super Cantic. Rem profectò proximi retines tibi, si plenus virtutibus cùm sis, foriscq; nihilo minùs donis scientiæ & eloquentiæ adornatus, metu fortè aut segnitie, aut minus discretâ humilitate: verbum bonum, quod posset prodesse multis, inutili, imò damnabili ligas silentio: Certè maledictus, quod frumenta abscondis populis.* Breviter S. Chrysostomus *homil.*

mil. 34, in c. 13. ad Hebr. *Neq; dum quis ad principatum trahitur, recusare; neq; dum non trahitur, quisq; semetipsum præcipitare debet: Sed considerantes tantæ dignitatis amplitudinem, oportet effugere; comprehensos autem obsequium & reverentiam oportet ostendere.* Quisquis ergò Superiorum (quibus subditorum suorum tàm interiora, quàm exteriora debent esse perspecta) judicio idoneus fuerit habitus, ad officium pastorale; hoc sine ullâ repugnantiâ & contradictione suscipiat, ac cum metu & tremore administret; non dubitans, quin à Deo ad illud vocatus sit. Dixi: *quibus subditorum suorum tàm interiora quàm exteriora debent esse perspecta*: Nam si Religiosus aliquis non manifestâsset candidè & fideliter suo Superiori defectus, vitia, inclinationes, passiones, & naturæ suæ propensiones; is posteà sibi imputet, si per Superiorem talium ignarum promoveatur ad tale officium & locum, in quo forsan de salute suâ periclitabitur. Quod periculum tunc est eò majus & gravius, cùm quis vitiosas suas inclinationes & defectus celat Superiorem studiosè, de industriâ, & eâ intentione, nè propter eos impediatur à promotione ad officium v. g. Parochi, Provisoris, Cellarii &c. Quia tunc & Naturam & Deum sibi habet adversantem; Naturam quidem per vitiosas propensiones ad malum, Deum verò per subtractionem & denegationem gratiæ sivè auxiliorum ad tale officium ritè administrandum necessariorum.

308. Quod si verò quis ritè ad parochiale munus fuerit vocatus & promotus; posteà autem successu temporis experiatur, se per omnem suum laborem & studium nihil, aut parum efficere in populo sibi commisso; talis solari se potest doctrinâ illâ, quam S. Bernardus tradit Eugenio Papæ *lib. 4. considerat.* dicens: *Noli diffidere; curam exigeris, non curationem. Audisti: caram illius habe; & non: cura vel sana illum. Verum dixit quidam; Non est in medico, semper relevetur ut æger. Paulus loquitur: plus omnibus laboravi; non ait: plus omnibus profui, aut plus omnibus fructificavi; aliàs autem noverat; quia unusquisq; secundum suum laborem accipiet, non secundum proventum. Ita quæso fac tu, quod tuum est: nam Deus quod suum est, satis absq; tuâ sollicitudine & anxietate curabit. Planta, riga, fer curam; & tuas expleviſti partes. Incrementum ubi voluerit, dabit Deus, non tu. Ubi fortè noluerit; tibi deperit nihil; dicente Scripturâ: Reddit Deus mercedem laborum Sanctorum suorum. Securus labor, quem nullus valet evacuare defectus.* Quod solatium etiam tradit Bonifacio Zacharias Papa in tribus diversis epistolis, his verbis: *Si non fuerint conversi, tuæ prædicationis merces non peribit. Si conversi fuerint, salvâsti animas eorum: Si verò in malitia permanserint; mercedes laboris tui non perdes; opportunè importunè prædica.*

§. 11.

§. 11.

De mediis ad obtinendam & exercendam charitatem proximi necessariis.

309. IMprimis valent & necessaria sunt pro charitate proximi, quæ suprà attulimus pro obtinendâ Charitate Dei, scilicet virtus *Humilitatis*: nam *inter superbos semper jurgia sunt. Proverb.* 13. Item virtus *Paupertatis*: quia *meum & tuum, frigidum illud verbum, quidquid est malorum, in vitam nostram invehit innumeraq; gignit bella*; ut inquit S. Chrysostomus *orat. de S. Philogonio tom.* 3. Tertiò mortificatio passionum Tristitiæ & Iræ: nam tristitia hominem reddit suspicionosum, morosum, impatientem difficilem & molestum. Ira verò & indignatio lites suscitat & contentiones. *Vir iracundus suscitat rixas: qui patiens est, mitigat suscitatas. Proverb.* 15. Quartò necessaria est, mortificatio & abdicatio proprii judicii; ut non pertinaciter adhæreamus propriæ sententiæ, quasi nobiscum solis habitet sapientia; Sed aliis lubentes cedamus, etiam totam litem & causam, si contentiosiùs nobiscum digladiari velint; uti benè monet Lanspergius *in speculo Christianæ perfect. c.* 5. Excipe, nisi cessio nostra præjudicaret Divino honori aut proximo scandalum generaret. Quod si verò contendere nobis placuerit cum aliis, id non faciendum est verbis, sed religiosis operibus: *Elaborate potius, ut inter vos contentione laudabili ac meliore æ-*

mulatione certetis, quis vestrûm in opere Dei promptior, quis in oratione fervention, in lectione sollicitior, in castitate purior, in sobrietate parcior, in corpore honestior, in corde sincerior, in irâ mitior, in mansuetudine moderatior, in risu rarior, in gravitate fundatior, in charitate sit jucundior; inquit Eusebius Emissenus *homil. 9. ad Monachos.* Hæc enim contentio pia Angelos lætificat, & proximos ædificat. Quintò mortificandus est amor proprius. Quia cùm is non aliud quærat, quàm utilitatem propriam, commoditatem & interesse, nequit stare cum charitate proximi, quæ *non quærit, quæ sua sunt* 1. *Corinth.* 13.

Sextò corrigenda in nobis sunt ea omnia, quæ meritò aliis possunt displicere, & conversationem nostram illis reddere odiosam, difficilem, & molestam; cujusmodi sunt mores inurbani & agrestes. *In incessu, statu, habitu, & in omnibus motibus vestris nihil fiat, quod cujusquam offendat aspectum;* inquit Regula *c. 6.* Et statuta *distinct. 1. c. 20. Sint in communi conversatione benigni, atq; modesti, in animi relaxatione cum Religiosâ moderatione & gravitate læti.* Item *c. 22. facies sit serena, & hilaritatem potiùs exhibeat, quàm tristitiam. Omnes mores suos accuratè componant, ut nihil sit torvum in oculis, nihil in verbis procax, nihil in actu inverecundum.* Imprimis autem ad mutuam charitatem excitandam & fovendam juvant verba suavia & placida; *Verbum dulce multiplcat amicos, & mitigat inimicos;* inquit Ecclesiasticus c. 6. Et

6. Et *favus mellis, composita verba, dulcedo animæ, sanitas ossium. Proverb.* 16. Undè *Eccli.* 20. dicitur: *Sapiens in verbis se ipsum amabilem facit,* Et Apostolus hortatur *Coloss.* 4. *Sermo vester semper in gratiâ sale sit conditus.* Quemadmodùm de Christo legitur *Luc.* 4. *Mirabantur in verbis gratiæ, quæ procedebant de ore ipsius.*

Septimò charitatem proximi mutuam promovet exterior significatio benevolentiæ per actiones tales, quibus aliis ostendimus & declaramus, quod eos magnifaciamus: cujusmodi signa externa & indicia benevolentiæ præscribit Apostolus *Roman.* 12, dicens: *Charitate fraternitatis invicem diligentes, honore invicem prævenientes. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Et *Philipp.* 2. *Idem sapiatis. eandem charitatem habentes; unanimes, id ipsum sentientes; nihil per contentionem, neq; per inanem gloriam; sed in humiliatate Superiores sibi invicem arbitrantes; non quæ sua sunt, singuli considerantes, sed ea, quæ aliorum.* Qui enim honore alterum prævenit; eo ipso significat, quod illum honore dignum æstimet, & benè erga ipsum sit affectus in animo; adeoq; alter in seipso similiter accenditur amore erga se amantem; juxta illud tritum S. Chrysostomi *homil.* 13. *ad popul. Vis amari ama.* Eundem effectum habet laudatio & commendatio proximi absentis in eo, in quo est laude dignus; & honorifica de ipso sermocinatio, famæq; illius contra obtrectatores

defensio; Sicut ait ibidem Chrysostomus: *vis laudari? lauda alium.*

Octavò ad charitatem proximi conservandam necessarium est, ut è congregatione tanquam pestis eliminentur verba illa; *talis hoc de te dixit*, sivè ut abstineamus à garrulitate illâ, quâ alteri etiam sine malâ intensione manifestamus, quæ tertius contra eum dixit. *Audisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te; fidens, quoniam non te dirumpet*; inquit Ecclesiasticus *c. 19.* Nam *lingua tertia multos commovit.* Et *susurro multos turbabit pacem habentes c. 28.* Vide plura superius *de conversat. charitativâ.*

310. Nonò ad salutem proximorum promovendam efficax remedium est modestia externa, & vita exemplaris; sicut testatur Concilium Tridentinum *sess. 22. de Reform. c. 1. Nihil est, quod alios magis ad pietatem & Dei cultum assiduè instruat, quàm eorum vita & exemplum qui se Divino ministerio dedicârunt. Quapropter sic decet omninò Clericos in sortem Domini vocatos vitam moresq; suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisq; omnibus rebus nil nisi grave, moderatum, ac Religione plenum præ se ferant; levia etiam delicta (quæ in ipsis maxima essent) effugiant: ut eorum actiones cunctis afferant venerationem.* Undè S. Paulus *2. Corinth. 6.* monet, *ut in omnibus exhibeamus nosmet ipsos sicut Dei ministros, in castitate, in suavitate, in charitate non fictâ, in verbo veritatis; nemini dantes ullam offensionem;*

nem; ut non vituperetur ministerium nostrum. Et *Philipp.* 4. *Modestia vestra nota sit omnibus hominibus. Quæcunq; sunt vera, quæcunq; pudica, quæcunq; justa, quæcunq; Sancta, quæcunq; amabilia, quæcunq; bonæ famæ si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate, hæc agite.* Sic de S. Ephrem refert Gregorius Nyssenus in ejus vita; *Nullus erat tam impudens, qui non intuens eum rubore perfunderetur, seq; ipso melior & modestior fieret.* De S. Luciano etiam martyre scribitur in ejus vitâ, quod solâ oris modestiâ homines feros & paganos perduxerit ad cultum veræ Religionis. Tunc ergò fructuosa erit concio & exhortatio presbyteri, si prius ipse fecerit, & exemplo suo factibile demonstraverit, quod populum docuerit. Sicut de Christo ait Lucas *Actor.* 1. *Cæpit Jesus facere & docere.* Neq; ad officium prædicationis admitti debet, qui non priùs se ita perfecit, ut vitam suam Auditoribus tanquam exemplar perfectionis proponere possit, & cum Apostolo dicere: *Imitatores mei estote, sicut & ego Christi* 1. *Corinth.* 11.

311. Decimò ad salutem animarum procurandam prærequiritur *virtus studiositatis*, quâ excussâ omni negligentiâ & torpore incumbamus totis viribus in hoc, ut notitiâ acquiramus sufficientem, & competentem scientiam rerum Theologicarum, tam pro instructione aliorum, & exhortatione ad perfectionem pro cujuslibet statu & conditione, quàm pro administratione Sanctissimorum Sacramentorum. Et quidem de scientiâ necessaria ad instructionem & præ-

dicationem intelligitur illud *Malach. 2. Labia Sacerdotis custodient scientiam; & legem requirent ex ore ejus.* Sacerdotes enim in prædicando & docendo vices agunt Episcopi; à quo requirit Apostolus *ad Titum. 1. Ut potens sit exhortari in* doctrinâ *sanâ, & eos, qui contradicunt arguere. Undè in Sacerdotis pectore Rationale est, & in rationali doctrina & veritas ponitur, ut discamus sacerdotem doctum esse debere*; ait S. Hieronymus *in Malach.* Et *Epist. ad Nepotianum. Divinas Scripturas sæpius lege. Imò nunquam de manibus tuis sacra lectio deponatur. Disce, quod doceas. Obtine eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem; ut possis exhortari in doctrinâ sanâ. Nam quomodò excusari posset insciti à in eo, qui se magistrum infantium & insipientium profitetur? ignorans utiq; ignorabitur, imò & multos ignorare faciet, & ignorari;* ait S. Bernardus *in declamat. super ecce nos reliquimus omnia.* De scientiâ verò ad Sacramentorum administrationem necessariâ, satis etiam constat, quod debeat esse *maxima*; si enim ignorantia damnanda est & detestabilis, ac summoperè noxia in judice sæculari; quanto magis in judice spirituali exitialis erit? *meminerit confessarius, se Judicis pariter ac medici personam sustinere, ac divinæ Justitiæ simul & misericordiæ ministrum à Deo constitutum esse; ut tanquam arbiter inter Deum & homines, honori Divino & animarum saluti consulat. Ut ergò rectè judicare queat, discernens inter lepram & lepram, &*

tan-

tanquàm peritus' medicus animarum morbos prudenter curare, & apta cuiq; remedia applicare sciat; quantam potest maximam ad id scientiam studeat sibi comparare. Sciat casus & censuras sedi Apostolicæ, & Ordinario suo reservatas. Deniq; hujus Sacramenti doctrinam omnem rectè nosse studebit, & alia ad ejus rectam administrationem necessaria; inquit summus Pontifex *in Ritu Romano Tit. de Sacrament. Pœnit.* Cùm igitur hæc tanta scientia non possit à Religioso vitam activam professo acquiri intra spacium tam breve, quod intet professionem & Ordinis Sacerdotalis susceptionem mediat, nisi totum se studiis Theologicis impendat; sequitur evidenter, quod non modò otium & inertiam fugere, sed etiam omnes alias inutiles, & ad finem impertinentes occupationes seponere debeat, quæ tempus adeò pretiosum suffurari, & animum ad vana distrahere solent. Undè noster Laurentius Landtmeter *Commentar. in Regul. S. Augustini c. 4.* ait: *Sanè in Religione, quæ instituta est ad prædicandum, audiendas Confessiones, curam pastoralem Animarum, certum mihi videtur, non satisfacere Religiosum suæ vocationi, si seriò se ad studium sacrum non applicet. Ratio est, quia tenetur quilibet pro capacitate suâ ac viribus idoneum se facere ad ea Munia, quæ propria sunt statui illi aut Instituto, quod assumpsit. Et habet ea doctrina peculiarem causam in iis, qui ex Instituto suo addicuntur Beneficiis curatis. Quia (uti dixit S. Gregorius) ab imperitis pa-*

tus pastoribus Officium pastorale suscipitur in magnâ temeritate.

312. Undecimò, ad profectum in conversione animarum faciendum necessaria est *virtus prudentia*, quæ est *recta agibilum ratio*, juxta Aristotelem 6. *Ethicor. 5.* (sivè virtus moralis, consulens, judicans, & imperans, quid in singulis circumstantiis pro obtinendo fine nostro fieri debeat. Quamvis enim universim sit verissimum, quod *sublatâ prudentiâ, virtus jam non virtus, sed vitium sit;* ut inquit S. Bernardus *serm. 49 in Cantic.* hoc tamen vel maximè locum habet in actionibus & functionibus vitæ activæ; v.g. in catechizatione rudium, prædicatione verbi divini, correctione peccantium, administratione Sacramenti pœnitentiæ. &c. ita ut non immeritò summus Pontifex *in Rituali Romano* dicat, sacerdotem debere, *quantam potest maximam prudentiam sibi comparare.* Quia *quasi inter bruta animalia petra salus esse debet Sacerdos in populis; curare namq; sacerdoti necesse est, quæ singulis dicat, unumquemq; qualiter admoneat*; ut inquit S. Gregorius *homil. 17. in Luc. c. 10.*

Porrò media ad prudentiæ virtutem acquirendam valent sequentia: *Primum* est, ut passiones & motus nostri Appetitus tàm concupiscibilis quàm irascibilis perfectè edomemus, & edomitas sub rationis fræno teneamus; nè intellectum, qui est animæ nostræ oculus, excœcantes, vel obfuscantes, impellant nos ad aliquid inconsideratè, præcipitanter & sine præ-

cipi-

cipitanter & sine prævia deliberatione consilioq; aggrediendum.

Secundum est, ut semper in fine cujuslibet magni momenti negotii nos reflectamus ad illius successum; & examinemus, an, quarè & quâ ratione in eo â recto tramite aberraverimus, ac qualiter deinceps errorem corrigere, vel præcavere possimus. v.g correxit quis proximum errantem & delinquentem, sed absq; fructu & illius emendatione; quia tempus aptum non expectavit; hic si post discussionem & examinationem super facto suo deprehendat errorem commissum, & causam successûs minùs felicis; deinceps cautior in corrigendo existet, & occasionem magis opportunam expectabit. Undè S. Franciscus Xaverius in missione Indicâ suos instruebat, ut semper post finitam concionem, Sacramenti pœnitentiæ administrationem, & alias functiones spirituales hujusmodi reflexionem & discussionem instituerent; uti videre est in variis illius epistolis & instructionibus. Hac enim ratione *consilium futuri venit expræterito;* uti notat Seneca *lib. 12. epist. 48.* Nam etiam *pecora vitare nôrunt, quæ se læsisse cognoscunt; itinera illa non repetunt, ubi in foveam corruerunt; tenaces laqueos avis capta declinat;* inquit Isidorus *lib. 4. Epistolar.*

Tertium est, ut ad aliorum etiam actiones, & successus earundem respiciamus, atq; ex iis discamus, qualiter nos in simili negotio gerere debeamus. *Felix, quem faciunt aliena pericula*

cula cautum! canit Poëta. Et *Bonum est in alieno malo fugienda intueri*; ut ait Seneca *in Proverb.* Nam *ruina præcedentium docet posteros; & cautio est semper in reliquum lapsus anterior: ex vitio enim alterius sapiens emendat suum; & ignavus nimis est, qui post exemplum invenitur incautus. Scopulus ille vitandus est, ubi alter offendit;* inquit Isidorus *suprà.*

Quartum est, ut in rebus magni momenti petamus consilium à viris prudentibus & expertis; Sicut monet Scriptura *Tob. 4, Consilium semper à Sapiente perquire.* Nam *qui sapiens est, aut esse vult, audit consilia. Proverb.* 12. Quinam verò sint illi sapientes, à quibus flagitandum est consilium, declarat *Job. c.* 12. dicens: *In antiquis est sapientia, & in multo tempore prudentia.* Quod si tales non adsint, melius est etiam alios junjores consulere, quàm sine omni consilio procedere; quia *sæpè vilis quispiam & abjectus invenit, quod magnum & sapientem præterit;* ut inquit S. Chrysostomus *homil. 9. de Laudibus S. Pauli.* Et ut habet proverbium: *Quandoq; olitor est opportuna locutus.*

Quintum est, ut frequenter cum viris prudentibus agamus & conversemur; juxta illud monitum *Eccli. 6. Si videris sensatum, evigila ad eum; & gradus ostiorum illius exterat pes tuus.* Nam *qui cum sapientibus graditur, sapiens erit. Proverb.* 13. Et *Eccli.* 8. *Ne despicias narrationem presbyterorum sapientum, & in*

pro-

proverbiis eorum conversare; ab ipsis enim disces sapientiam.

Sextum est, ut semper maturè ante quodlibet magni momenti negotium præmeditemur, an & quid indè utilitatis sequi possit; & quâ ratione pertractandum sit, ut ad felicem exitum perducatur; quæ difficultates & gravamina accidere, & ejus expectatum successum impedire possint &c. Ita enim monet Ecclesiasticus *c. 32. Fili, sine consilio nihil facias; & post factum non pœnitebis.* Nam *qui agunt omnia cum consilio, reguntur sapientiâ. Proverb. 13.* Et *astutus omnia agit cum consilio*; uti dicitur *ibidem*; ubi per consilium intelligitur deliberatio, præmeditatio, & consultatio, quam quis secum adhibet ante operis inceptionem: nè quid non provisum accidat; & illum stultorum vocem extorqueat: *non putabam.*

Septimum est, ut probè noscamus indolem, naturalem complexionem, aut diuturno usu introductam inclinationem nostram, vires, talenta, & facultates tùm corporis, tùm animi: nè plus oneris nobis imponamus, quàm ferre possimus; aut nè talia munia affectemus aut suscipiamus, quibus obeundis vires & talenta non suppetunt; aut in tali loco, occasione, vel societate commoremur, in quâ propter vehementem naturæ nostræ inclinationem periclitari sit necesse. Undè priscum illud Philosophorum adagium: *Nosce te ipsum;* metire & experire vires tuas; num oneri ferendo sint pares. Qui enim plenam sui ipsius cognitionem habet, facilius

cilius dispicit, quæ ipsi media ad finem suum obtinendum conveniant,& quæ disconveniant.

Octavum est, ut prudentiam à Deo Bonorum omnium datore instanter & enixè postulemus; sicut monet S. Jacobus *in epistolâ suâ canon. c.1.* dicens: *Si quis vestrum indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter; & non improperat; & dabitur ei.* Undè *Sapient. 7.* dicitur: *Invocavi, & venit in me spiritus Sapientiæ.* Et *Psalm. 118.* ait David ad Deum: *Super inimicos meos prudentem me fecisti.*

Atq; hæc de *perfectione*, quæ est charitas erga Deum & proximum, deq; mediis ad eam pertingendi sufficiant. Qui enim in his impigrum se exhibuerit, & Divinæ gratiæ conperatus fuerit, is procul dubio crescet *in virum perfectum.*

Collegii Societ. Jesu Posieb

FINIS.

1697.

Regi sæculorum immortali, invisibili, soli Deo honor & Gloria in Sæcula Sæculorum. Amen. 1. Timoth. 1.